

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 תפנית ההשקפה: אֶתְּחִיל – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵחַ – רבוי; מִתְּחִיל – מִתְּחִיל פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מִרְכָּא – מִרְכָּא, רבוי; דְּרָגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע, לא ממש; טַפְחָא = טַרְחָא – שנוי
 משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְחָא – קב"ש עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְחָא – קבוצה שההלכה
 חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְּפָא – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סַסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סַגְלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְּפָא – זקף-גדול – 3;
 רְבִיעַ – 4; ... זִקְּפָא קֶטַן ... זִקְּפָא בְּחַצֵי פִּסְקָא – השלישית; (קִדְמָא – סדר קדימות; אִילָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאִילָא – מלמד) דְּרוּשׁ בִּפְסוּק בְּכַעֲנֵן חֵלֶק מִ"ג מִדּוֹת דֵּר' יִשְׁמַעְאֵל; תְּלִישָׁא-קֶטַנָּה = תְּרִסָּא –
 דְּרוּשׁ בִּפְסוּק שִׁעוֹר, מִחֻצָּה, עִקְרָה; תְּלִישָׁא-גְּדוּלָּה = תְּלִישָׁא – דְּרוּשׁ בִּפְסוּק וּלְפָנָיו שִׁעוֹר, מִחֻצָּה, עִקְרָה; פִּרְא – דְּרוּשׁ מִתְּפִסּוּק רִעוּן לְנִשְׂא אַחֵר בְּהִלְכָּה.

1.1 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, כה:

וְנִשְׂאוּ אֶת-יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

הפסוק פותח בתבנית טעמים המופיעה בתורה בכתר הממוחשב 31 פעם, אבל בגרסאות אחרות עד כ-38 פעם.
וְנִשְׂאוּ - קדמא ואזלא במלה אחת, לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער כי תבנית הטעמים הזאת מלמדת על **שוויון או שקילות** מסוג כלשהו, אפשר שכאן מרמזת אל הנלמד ב-**[בבלי שבת כז - כח]** מקיש (משוה מכסה) עליון (של עורות אילים מאדמים ועורות תחשים) לתחתון (ע"פ רש"י עשתי עשרה יריעות עזים לאוהל על המשכן), מה תחתון קרוי אהל - אף עליון קרוי אהל. הם מושווים לענין קבלת טומאה.

ע"פ **[תורה שלמה - ברייתא דמלאכת המשכן פ"ג]** **וְנִשְׂאוּ אֶת-יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** - כיצד היו הלויים משמרין במשכן וכו'. בני גרשון היו משמרין במערב שנאמר **(במדבר ג, כג) מִשְׁפַּחַת הַגֵּרָשִׁי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ יָמֵהּ: וְהֵם הִיוּ מְמוּנִים עַל כָּל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁנֶּאֱמַר וְנִשְׂאוּ אֶת-יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-אֹהֶל מוֹעֵד** וגו'. חוצה להם שלשה שבטים אפרים ומנשה ובנימין.

אפשר שהשויון מעיד כי כוונת הקדושה של משפחת הגרשני ב-**(במדבר ד, כה) וְנִשְׂאוּ אֶת-יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן** וגו' היתה באותה כוונת קדושה כמו כוונת קדושה הכתובה ב-**(במדבר ד, ד) זֹאת עֲבַדְתָּ בְּנֵי-קִהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים:**

נעיין בהמשך הכתוב: **מִכְסֵּהוּ** - זקף-גדול **וּמִכְסֵּהוּ** - תביר הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו - מרכא טפחא **מִלְמַעְלָה** - אתנח **רש"י** (שמ' תר' כו, יד) **מִכְסֵּה לְאֹהֶל** - לאותו גג של יריעות עזים עשה עוד **מכסה** אחד של **עֶרְת אֵילִם מְאֻדָּמִים** ועוד למעלה הימנו **וּמִכְסֵּה עֶרְת תַּחְשִׁים**, ואותן **מִכְסֵּאוֹת לֹא הָיוּ מִכְסֵּי אֶלָּא אֵת הַגֵּג, אֲרַכְן שְׁלִשִׁים אַמָּה וּרְחֹבֵן עֶשֶׂר**; אילו דברי רבי נחמיה **(שבת כח, א)**, וכדברי רבי יהודה **(שם)** - מכסה אחד היה, חציו של **עֶרְת אֵילִם** וחציו של **עֶרְת תַּחְשִׁים**.

ע"פ **[תבנית המשכן וכליו, שלום דב שטיינברג ע' 50-51]** בצורת היריעות לדעת ר' יהודה מצינו שלוש שיטות, (א) כבריייתא דמלאכת המשכן פ"ג כדברי ר' נחמיה לעיל; (ב) כבריייתא דמ"ט מדות איתא מכסה אחד מכסה כל האהל, משולש מן הצפון ומן הדרום (שני משולשים ישרי זווית) ועוד משולש ממערב (בסיסו צלע מערב, קודקודו במרכזו צלע מזרח); (ג) המלבי"ם כתב ע"פ תנחומא שהיה עור איל אחד גדול מונח באמצע ובמקום שחסר לצדדים השלים בעור תחש, וכן למזרח ולמערב בעור תחש.

וב-**[משך חכמה]** הביא שחלק מעל הקודש מעור אחד וחלק מעל קודש הקדשים מעור אחר, ויש דעה שהיו יותר חלקים. פירש **ראב"ע (כה) וּמִכְסֵּה הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו**, - אחז הכתוב דרך קצרה, שלא הזכיר מכסה עורות אילים (ראה **שמ' תר' כו, יד**). ויש אומרים ששני המכסים היו **דבקים** (מחוברים כמכסה אחד משני חמרים). לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, משוער כי תבניות הטעמים הנידונים להלן מלמדים כך:

מִכְסֵּהוּ - זקף-גדול, בתפקיד שלוש, מכסה אחד המורכב משלושה משולשים, מתאים לכתוב כבריייתא דמ"ט מדות - **מִכְסֵּהוּ** - זקף-גדול, בתפקיד שלוש, מכסה אחד ששליש ממנו מעל קודש הקדשים, שני שלישי ממנו מעל הקדש, מתאים לשיטת ה- [משך חכמה].

מִכְסֵּהוּ - זקף-גדול, בתפקיד אחד העשוי משניים, מכסה אחד המורכב משני מיני עורות העשויים להיות שונים או לא שונים בשטחם, הנלמדים כך:

וּמִכְסֵּהוּ - תביר, בתפקיד לחלק את הַתַּחֲשׁ אֲשֶׁר-עָלָיו - מרכא טפחא, יתור לרבות את התחש בסמוך לעורות אילים מאדמים, ו/או לרבות שטחו, וכמתואר בשרטוטים. **מִלְמַעְלָה** - אתנח, מגביל לומר שמכסה זה כיסה רק את גג המשכן ולא את הצדדים.

וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח - קדמא זקף-קטן במלים מחוברות במקף, שהן כעין תיבה אחת, כעין מידה ל"א מל"ב מידות של רבי אלעזר ברבי יוסי הגלילי, מוקדם שהוא מאוחר בענין (ממוקדם ומאוחר שהוא בענין)

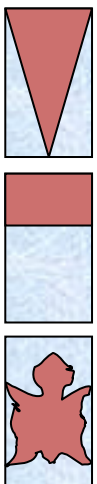
בהקמת המשכן, אחרי הקמת כל עמודי המשכן תלו **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** המוקדם (הראשון) מהכיסויים והמסכים שנתלה על עמודי **אֹהֶל מוֹעֵד**. כאשר פרקו את המשכן הסירו **וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח** המאוחר (האחרון) מהכיסויים והמסכים שהורד מ- **אֹהֶל מוֹעֵד** לפני שהחלו בפרוק עמודי המשכן. ותמיכה לכך נמצאת בפ' **רש"י: (שמ' תר' כו, ט) וְכַפְלֵת אֶת-יְרֵיעַת הַשְּׂשִׁית** - העודפת באילו העליונות יותר מן התחתונות. **אֶל-מִגֹּל פְּנֵי הָאֹהֶל**: - חצי רחבה היה תלוי וכפול על **המסך שבמזרח כנגד הפתח**, דומה לכלה צנועה המכוסה בצעיף על פניה. ומשמע מזה שרק אחרי תליית המסך אפשר להניח הכיסויים וכן להיפך רק אחרי הסרת היריעות אפשר להסיר המסך במזרח.

במדבר נשא ד, מז: מִן שְׁלִשִׁים שָׁנָה וְלַמְעֵלָה וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-הַבָּא לְעֵבֶד עֲבַדְתָּ עֲבַדְתָּ מִשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:

[רבי יוסף בכור שור] (מז) **עֲבַדְתָּ עֲבַדְתָּ** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עֲבַדְתָּ** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש. **וְעֲבַדְתָּ מִשָּׂא** - שהיו עושים בני **שְׁלִשִׁים**.

כָּל-הַבָּא - רביע, לארבע **עֲבַדְתָּ עֲבַדְתָּ** - שיר, שחיטה, הפשט וניתוח, שהיא **עֲבַדְתָּ** לעבודת הכהנים; וזה היו עושים בני עשרים וחמש.

לְעֵבֶד - קדמא, עבודת התחנכות הלויים מבני 25 שנה לצורך קבוצת ארבע **עֲבַדְתָּ עֲבַדְתָּ** ו**עֲבַדְתָּ מִשָּׂא** - דרגא תביר מרכא טפחא, אפשר שבתחילה כולם התחנכו בכל ארבע העבודות ואח"כ אפשר בגיל 30 שנה נקבעו לעבודה קבועה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפצית ההשעיות: אתחן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוסף פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפאא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדטא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדטא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

במדבר נשא ה, ה: דבר אל בני ישראל איש ואשה כי יעשו מקל-חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא:

וה דבר אל בני ישראל – זרקא מונח סגול מרמז על תוספת וגרעית אנשים מבני ישראל לענין **כי יעשו מקל-חטאת האדם** וגו'
ע"פ [תורה תמימה הערה יז] אפשר כי וזו דבר אל בני ישראל – זרקא מונח סגול מרמז לגרעיה מוגבלת של הנשים ממצוות לא
תעשה מסוימות מקרב בני ישראל, באופן זה יש גם לא תעשה ששייך רק לכהנים, ומ-[תורה תמימה הערה יח] וע"פ [תורה שלמה
ספרי] ואשמה הנפש ההוא: –סלוק, להגביל שלא כולל קטן וקטנה, שאף שקטן בכלל הנפש ההוא הכל במשמע, אז כשם שקטן
שעבד ע"ז חמורה פטר בה את הקטן קל וחומר לכל מצות שבתורה.

תורה תמימה (במ' נשא ה, ה) איש ואשה – תניא, כל מצות לא תעשה אחד האנשים ואחד הנשים חייבים, דאמר קרא איש ואשה כי יעשו מקל-חטאת האדם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה (קדושין ל"ה א'):
ואשמה הנפש ההוא – (ואשמו לא נאמר אלא ואשמה הנפש ההוא) לרבות הגר וטומטום ואנדרוגיניוס (ספרי):

שני אופנים להבנת מונח רביעי, (א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, (ב) חפש למעלה מארבע השוואות בין מעילת ישראל בישראל ובין
מעילת ישראל בגר

(א) על מי חלה מצוות לא תעשה זאת, **איש ואשה** – מונח רביעי, בתפקיד חמישה **כי יעשו מקל-חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא**: והם **איש ואשה הגר וטומטום ואנדרוגיניוס** (ספרי):

(ב) שש השוואות בין מעילת ישראל בישראל למעילת ישראל בגר, שיהיה חייב קרבן. (ויקרא ה, כא) נפש כי תחטא ומעלה, כך הקב"ה כתב
פרשה בתורה בין ישראל לגרים, שאם גזול אדם מישראל לגר דינו כגזול מישראל,

איש ואשה – מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבע, מובא ב-[תורה שלמה [מד] במד"ר פ"ח-א]. על **כי יעשו מקל-חטאת האדם למעל מעל בה' ואשמה הנפש ההוא**:

... כי חטא כי תחטא, ובגזול הגר כתיב **מקל-חטאת האדם**,

ומעלה מעל בה' (וי' ה, כא) ובזה כתיב **למעל מעל בה'**,

בזה כתיב (שם פס' כג) והיה כי יחטא ואשם ובגר כתיב **ואשמה הנפש ההוא**

בזה כתיב (שם פס' כד) ושלם אותו בראשו ובגר כתיב **והשיב את-אשמו בראשו**

בזה כתיב (שם פס' כד) וחמישיתיו יוסף עליו, ובגר כתיב **וחמישיתו יסף עליו**

בזה כתיב (ויקרא ה, כא) **ואת-אשמו יביא לה'** ובגר כתיב **מלבד איל תפארים**

במדבר נשא ה, ז: והתנדו את-חטאתם אשר עשו

והשיב את-אשמו בראשו וחמישיתו יסף עליו

ונתן לאשר אשם לו:

את-חטאתם אשר עשו – זרקא מונח סגול : מוסף ו/או גורע מהענין על הענין. הרחבת המושג "אשר עשו" כפי' [אור החיים] **במד'**

נשא ה, ו כי משעת מעשה החטא שהוא הגזל וכפירת ממון, יחשוב הוא למעול מעל בה' לישבע בשמו כשיתבעוהו לדין, ולכן החידוש
של הווידו! ועוד כתב שם לצד שהוא חטא בשבועה בה' **יפעיל הגרעון בנפש**,

והתנדו את-חטאתם אשר עשו – רביעי זרקא מונח סגול, מוסף על הענין מהענין [תורה שלמה [מו] רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"א] ...
וכל המרבה להתודות ומאריך בענין זה הרי זה משובח וכו'

ונתן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. כאן ע"פ [בבלי פסחים לא, א] דתניא, רבי נתן אומר:

מנין לנושה בחבירו מנה, וחבירו בחבירו, שמוציאין מזה ונותנים לזה – תלמוד לומר **ונתן לאשר אשם לו**: " שרשרת של שלושה
אנשים, הראשון חייב לשני מנה והשני חייב לשלישי מנה, גובים מהראשון ונותנים לשלישי ומדלגים על השני.

ונתן – זקף-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר: שתי נקודות: מחזיר לנגזל או ליורשיו. נקודה אחת:

ובמקרה של גר שמת ללא יורשים ההחזרה היא לה' הנותן לכהן כנאמר בפסוק הבא.

במדבר נשא ו, כה: יאר ה' ופניו אליך ויחנך: ס

יאר ה' ו – קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתחביר היה צריך להיכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחרי

שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי
טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.

אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש:

ה' ופניו אליך – דרגא תביר טפאא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין, קבוצת הפרטים הם כל בני ישראל וה' **יאר** –

קדמא, מקדים ה' בהארת פנים במתנה לכולם ללא הבדל, כנאמר ב-[ספרי פסקא נא] יתן לך מאור פנים, ר' נתן אומר זה מאור שכינה...
ד"א **יאר** זה מאור תורה וגו'. ונאמר ב-[אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו]...השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה,

זו בחינת הדעת. לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים

מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (במד' נשא ו, כה) **יאר ה' ופניו אליך (ויחנך:)** וכש"כ (דברים נצבים לו) **ויקל ה' אל-היך (את-**

לבקכה) וכו'. ורבי אברהם המלאך אמר (שמות יתרו יט, כ) **ויגדר ה' על-הר סיני** - דרגא תביר שה' צמצם אורו אין סוף צימצומים כדי

שנוכל לזכות באורו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
המצוות ההשעיות: אֲתָנָה, סֹלֶק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵחַ – רבוי; מוֹדֵק פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מראיך, רבוי; דִּרְגָא – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲטָא, לא ממש; טַפְסָא = טרָאָה – שנוי
משמעות, רבוי מפשט; מֵרָאָה טַפְסָא – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דִּרְגָא תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טַפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְף-קָטָן – 2; זִקְף-גָּדוֹל – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זִקְף-קָטָן ... זִקְף-קָטָן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֲוֵלָא = גֵּרֶשׁ = גֵּרֵשׁ"ם – יוצא מהענין; קִדְמָא אֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תְּרַסָּא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תְּלִישָׁא-גָּדוֹלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה; פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

1.2 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, כו:

וְאֵת קַלְעֵי הַחֲצֵר וְאֵת-מִסְכּוֹ פֶּתַח וְשַׁעַר הַחֲצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ כְּכִיב וְאֵת מִיתְרֵיהֶם וְאֵת-כָּל-כְּלֵי עֲבֹדְתָם וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעִבְדוּ:

וְאֵת – תרסא, אפשר בתפקיד שיעור לדרוש גובה קלעי החצר מהפשט ב-**שמות תרומה כו, יח חמש אמה**, ע"פ **תבנית המשכן וכליו**, **הרב שלום דב שטיינברג** ד"ה מדת העמודים, מבואר במפרשים שזה רק לפי ר' יהודה כי לשיטתו מזבח החיצון היה רק שלוש אמה גובה. אבל לר' יוסי שהמזבח היה 10 אמה גובה, החמש אמה של קלעי החצר הם מעל לגובה המזבח כדי שלא יראה הכהן שעובד בראש המזבח. לכן גובה הקלעים היה 15 אמה.

לפי תבנית הטעמים **וְאֵת** – תרסא פרט מקדים, **קַלְעֵי הַחֲצֵר** – קדמא ואזלא כעין כלל מלמד **וְאֵת-מִסְכּוֹ פֶּתַח וְשַׁעַר הַחֲצֵר** – פרט של הכלל, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, ועל פרט זה נדרש מאורכו חמש עשרה אמה שזה היה גובהו ולכן הנאמר כי קלעי החצר גובהם חמש אמה, יש להוסיף זאת לדרשת ה-15 אמה ולכן גובה מסך הפתח מחושב ל-20 אמה באורך 15 אמה (ע"פ **תוס' זבחים ס, א** ד"ה ואומר, **מלבי"ם** ומעשה חושב)

במדבר נשא ה, יח:

וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' וּפְרַע אֶת-רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל-כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזֶּכֶרֶן מִנְחַת קִנְיָת הַיָּמִים וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' רַשִׁי' (יח) וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח וְגו' – והלא כבר נאמר: "והעמידה לפני ה' (לעיל טז) ? אלא מסייעין היו אותה ממקום למקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה (ראה **סוטה ח, א).**

ופרע – סותר את קליעת שיערה כדי לבזותה. מכאן לבנות ישראל, שגלוי הראש גנאי להן (ראה **כתובות עב, א**). **לפני ה'** – בשער נקנור, הוא שער העזרה המזרחי (ראה **סוטה ז, א**), דרך כל הנכנסים.

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ג

עמדה בדבורה שהיא טהורה, מביאין אותה לשער מזרחי של עזרה שהוא כנגד קדש הקדשים ומעלין אותה ממקום למקום ומקיפין בה כדי לייגעה עד שתקצר נפשה אולי תודה.

רמב"ם נשים הלכות סוטה פ"ג ה"ד

אם עמדה בדבורה מביאין אותה כנגד שער המזרח מבחוץ ומעמידין אותה שם וגו'

רמב"ם הלכות סוטה פ"ג ה"ד ה"א

ואחר כך כהן אחר בא אליה מכהני העזרה ואוחז בבגדיה מכנגד פניה וקורע וגו'

אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – זרקא מונח סגול – כעין מוסיף מהענין על הענין, ביום הכפורים לפני השם זה בצפון המזבח מול פתח האולם וכאן לפני השם מתפשט עד שער ניקנור שגם הוא מול פתח האולם אך הרבה רחוק מזרחה והאשה עומדת בעזרת הנשים.

וְהַעֲמִיד הַפֶּתַח אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי ה' – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל, ההעמדה לכתחילה היא בשער ניקנור אבל בפועל, כרש"י ורמב"ם, בתוך השער מסייעין אותה בו ממקום כדי ליגעה ותטרף דעתה ותודה היינו מאריך דרכה להעמדה הסופית, ובכל מקום העמדה שזה כביכול "לפני ה'" כנראה דוחקים בה שתודה.

ועוד לכתחילה מדובר בכהן אחד אבל בפועל מרבה כהנים, אחד המעמידה, ע"פ הרמב"ם נראה שהוא גם הכותב ומביא המים והעפר, אבל לפריעה ע"פ המשנה למלך "בתוספתא פרק קמא דסוטה ה"ה איתא "כהנים מטילין גורלות כל מי שיעלה אפילו כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה וע"ש.

וּפְרַע אֶת-רֹאשׁ הָאִשָּׁה - בבלי כתובות עב, א ואיזוהי דת יהודית יוצאה וראשה פרוע. ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (**במדבר נשא ה, ח**) **וּפְרַע אֶת-רֹאשׁ הָאִשָּׁה** - פשטא מונח זקף-קטן שני לימודי פשט, (א) ותנא דבי ישמעאל אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש דאורייתא.

אי-נמי מדכתיב ופרע מכלל דההוא שעתה לאו פרועה הות, שמע מינה אין דרך בנות ישראל לצאת פרועות ראש וכן עיקר. (ב) כפירש **רש"י אזהרה**. מדעבדינן לה הכי לנוולה מדה כנגד מדה, כמו שעשתה להתנאות על בוועלה מכלל דאסור. **דאורייתא היא**. ואמאי לא קרי לה דת משה:

במדבר נשא ה, יט:

וְהַשְׂבִיעַ אֹתָהּ אֶת-הַפֶּתַח וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתְּךָ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה פֶּתַח אִישְׁךָ הִנְקִי מִמֵּי הַמַּרְרִים הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה:

הִנְקִי – זקף-גדול, שלוש נקודות אשר אפשר כי שתיים באופן אחד ואחת באופן אחר. ע"פ **אור החיים** מבחן הסוטה הוא בכח שלושה גורמים: המים הקדושים המיצגים את המים התחתונים מימי בראשית, העפר הקדוש מקרקע המשכן, השם הקדוש הכתוב בספר הניתן בתערוכת המים והעפר. אפשר לומר כי האחד הוא השם הקדוש שהוא רוחני והשניים הם המים והעפר שהם חמריים. אם טהורה ע"פ **בבלי סוטה יז הִנְקִי** זוכה ללידות קלות, בנים נאים, בן כמו אברהם אבינו כי עמדה מבחן. אם סתה **חנקי** – בהחלפת אות ה"ה באות חז"ת עונש לעבריינית. הנאמר בפסוק כא **בשנך צבה וירכך נופלת** זה תיאור של ניפוח כמו בצקת הגורמת לחנק בקנה הנשימה והריאות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֵתָן, סְלוֹק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִתְּפֵאָה – מוציא מפשט; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממשע, לא ממש; טַפְחָא = טרףא – שנוי
משמעות, רבוי מתפשט; מִרְכָּא טַפְחָא – קב"ש שעשויה לגדול, תור לרביות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַפְחָא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקוּן – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְקָא סְגוּלָה – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶרְקָא-קֶטֶן – 2; זֶרְקָא-גְדוּלָה – 3;
רְבִיעַ – 4; ... זֶרְקָא-קֶטֶן ... זֶרְקָא-קֶטֶן בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קִדְמָא – סדר קדימות; אֵוֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־שׁ – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאֵוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטֶנָה = תִּרְסָא –
דרוש בפסוק שער, מוחיצה, עקירה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוחיצה, עקירה, פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

**במדבר נשא ה, כב: וְכָאֵו אֵוֵלָא הַמְאָרְרִים הָאֵלֹהִים בְּמַעֲדָם לְצַבּוֹת בְּטָן וְלַנְּפֵל יִרְדּוּ
וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאִמֵּן:**

וְכָאֵו – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

במדבר נשא ה, כג:

וְכָתֹב אֶת-הָאֵלֹת הָאֵלֹהִים הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר

וּמִקְחָ אֶל-מִי הַמְּרִים:

וְכָתֹב – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל מחיית שם השם
בבלי נדרים ח"א, רב הונא ושמואל נדר חל נדר, שבועה לא חלה על שבועה

במדבר נשא ו, ב: דִּבְרַי אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם

אִישׁ אִו-אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר לְהַזְיֵר לָהּ:

(אתנח) **אִישׁ אִו-אִשָּׁה** – מונח רביע

כִּי יִפְלֵא – מהפך פשטא

לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר – פשטא מונח זקף-קטן

לְהַזְיֵר – טפחא לה' – סלוק

רב המנונא אומר הברייתא **נְזִיר לְהַזְיֵר** – לכולי עלמא מדובר בשתי נזירויות, נזירות חלה על נזירות. השאלה האם שתיהן חלות ובאיזה אופן, ביחד, ברצף זה אחר זה ורק בסוף התקופה קרבנות ותגלחת, ברצף נפרד בכל סיום תקופה קרבנות ותגלחת.

רב הונא כמשנה אומר שאין נזירות חלה על נזירות אלא אם יאמר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, תחול נזירות שניה בהשלימו נזירות ראשונה של 30 יום. ר"ן שמה נאמר ששתי נזירויות יוצרות רצף אחד של 60 יום ואח"כ יביא קרבנות ותגלחת. לכן בא לומר שתי תקופות של 30 יום ובסיום כל אחת קרבנות ותגלחת.

ברייתא אומרת בשקבל על עצמו שתי נזירויות בבת אחת

כִּי יִפְלֵא – מהפך פשטא **לְנִדְרָה נִדְרָה נְזִיר** – פשטא מונח זקף-קטן. פעמיים פשטא אפשר שמרמז לקבלת יותר מנזירות אחת בבת אחת.

במדבר נשא ו, ד: כָּל יְמֵי נְזִירוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-גָּן לֹא יֹאכַל:

רלב"ג והנה אמר כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין – רוצה לומר: כל הימים שהוא נפרש מכל אשר יעשה מגפן היין, לפי מה שקדם (ראה **לעיל ב, ג**), הוא מוזהר שלא יאכל גם הפסולת, כמו החרצנים והזגים.

טט – תבנית טעמים כלל ופרט וכלל בתראה,

מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כלל **מִגִּפְן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-גָּן** פרטים

לֹא יֹאכַל – מרכא סלוק, רבוי והגבלה, הרבוי מהווה כלל בתראה לכלול – להזהיר שלא יאכל גם הפסולת כמו הפרטים החרצנים והזגים, וההגבלה נדרשת על פחות משיעור שלא נענש.

מִחֲרָצִים וְעַד-גָּן לֹא יֹאכַל תביר טפחא – תבנית נדירה (כ-12 פעם בתורה) יש כאן קבוצת פרטים, כאן הגמרא לימדה על איסורי נזיר, כל אחד בפחות משיעור שמצטרפים זה עם זה.

במדבר נשא ו, ה: כָּל-יְמֵי נְזִירוֹ תָעַר לֹא-יַעֲבֹר עַל-רֵאשׁוֹ

עַד-מִלֵּאת הַיָּמִים אֲשֶׁר-יִזְיֵר לָהּ קִנְיַשׁ יְהִיָּה נֶהְלַךְ פָּרַע שַׁעַר רֵאשׁוֹ:

תָּעַר – טפחא, ריבוי לא מוגבל במרכא, היינו מאמר הגמרא **בבלי סוטה טז, א** והלכה בכל דבר. (ראה פרק המכיל בבלי סוטה)

במדבר נשא ז, ד – ה: [ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֵתְּךָ וְהָיָה לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדְתָ אֶהְלֵךְ מוֹעֵד וְנִתְתָּה אוֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדְתָו:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

קַח – יתיב, דווקא כך קרה הדבר, **מִדְרַשׁ רַבָּה שִׁיר הַשִּׁירִים לו ב** אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. אלא **קַח מֵאֵתְּךָ וְהָיָה**, מאתם היו הדברים.

צריך ברור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם עד שנאמרה לו מפי הגבורה **קַח מאתם** ואח"כ כתוב "אלא **כך** מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טט על **קַח** – יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קַח מֵאֵתְּךָ וְהָיָה – זקף-קטן זקף-גדול – גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-**מִדְרַשׁ רַבָּה נִשָּׂא פִּלְב"ק** מאתם היה הדבר הא הסכימה דעתם **לדעת העליונה**. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ **מִדְרַשׁ רַבָּה שִׁיר הַשִּׁירִים לו ב** שבט או נשיא שבט יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קַח מֵאֵתְּךָ וְהָיָה לְעֵבֶד – זקף-קטן זקף-גדול זקף-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חוזק מיוחד כנאמר **מִדְרַשׁ רַבָּה נִשָּׂא פִּלְב"ק** אמר לו הקב"ה (למשה) **והיו לעבד את-עבדת אהל מועד** תן להם הויה, שיהיו קיימים לעולם ... תני בשם ר"מ **עד עכשין תן העגלות והפרות קיימות** ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הויה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'

* ק'ח מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו – כעין עמדו לזמן רב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אֲתָנָה, סִלְקָה – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנָה – רבוי; מִדָּן פֶּשְׁטָא – מוציא מפשטו; מִרְכָּא = מאריך, רבוי; דְּרָאָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק, ממש, לא ממש; טַרְחָא = טרף – שני משמעות, רבוי ממש; מִרְכָּא טַרְחָא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דְּרָאָה תְּבִיר טַרְחָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מִרְכָּא תְּבִיר טַרְחָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מִרְכָּא טַרְחָא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מִקְף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פֶּסְקָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זֶרְקָא סְגוּלָה – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פֶּשְׁטָא – פשוט, 1; זֶרְקָא קֶטַן – 2; זֶרְקָא גְדוּלָה – 3; רִבְעָה – 4; ... זֶרְקָא קֶטַן ... זֶרְקָא קֶטַן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קֶטַא – סדר קדימות; אֲוֵלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־שׁ – יוצא מהענין; קֶטַא וְאֲוֵלָא – מלמד) דרוש בפסוק כבעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קֶטַנָּה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מציצה, עקירה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תְּלִישָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מציצה, עקירה, פֶּר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ה, טו: וְהִבִּיא הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן וְהִבִּיא אֶת-קַרְבַּנָּהּ עֲלֶיהָ עֲשִׂירַת הָאִיִּפֹת קֶמַח שְׁעָרִים לֹא-יֵצֵק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלָיו לְבִנְיָהּ כִּי-מִנְחַת קִנְיָאֵת הִוא מִנְחַת זָכָרוֹן מִזְבַּחַת עֶזְרָא:

בבלי סוטה ז, א (במ' נשא ה, טו) וְהִבִּיא – קדמא **הָאִישׁ אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן** – מונח זרקא סגול, מוסיף מהענין על הענין

(א) שעסקו בה כהנים אחרים בזה אחר זה, ומה שמוסבר שעשו הגרלה מי יטפל בה אולי זה לשלב קריעת בגדיה

(ב) בלשון המשנה היו מעלים אותה לבית דין הגדול שבירושלים וגו' (היינו קודם להבאה לבית המקדש (במ' נשא ה, טו) **וְהִבִּיא –** קדמא,

לבית הדין הגדול) הגמרא בעמוד ב' לומדת ענין בית הדין הגדול מזקן ממרה, ואפשר לומר שהדבר מתואם עם טעמי קרא זה.

ועוד **וְהִבִּיא –** קדמא, קודם להגעה לבית הדין, **הָאִישׁ –** מונח, כלשון רבי יהודה מן תורה האיש (עצמו) מביא את אשתו (ולא שליח). אבל

אבל אמרו חכמים מוסרין לו שני תלמידי חכמים היינו מוסיפים על **הָאִישׁ** ע"פ תפקיד זרקא סגול בכתוב **אֶת-אִשְׁתּוֹ אֶל-הַכֹּהֵן**, שני

אנשים וע"פ התוספות שני תלמידי חכמים שיוכלו להתרות בו ולמנעו מלהתקרב אל אשתו.

אפשר כי מלת **אֶת-אִשְׁתּוֹ** מרבה מצבי אשה שגורמים לאיש להביאה לבית הדין הגדול לדונה כסוטה והנדרש ב- **במדבר נשא ה, כ:**

במדבר נשא ה, כא: והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה ואמר הכהן לאשה ויתן ה' אותך לאלה ולשבעה בתוך

עמך בלתי ה' את-ירכך נפלת ואת-בטנך צכה:

והשביע הכהן את-האשה בשבעת האלה – קדמא מרכא זרקא מונח סגול, כעין לכתחילה ובפועל. לכתחילה צריך להעבירה את כל

התהליך אלא אם תודה לפני מחיית השם במים (ראה ה, כז).

את-האשה בשבעת האלה – זרקא מונח סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין, (א) למאן דאמר ששתי השבועות חד הן אז יש כאן תנאי

ככול ותוצאות שונות: על אמירת אמת – מוסיף לה ברכה, על אמירת שקר מוסיף לה קללה. (ב) למאן דאמר שאלו שתי שבועות שונות

הסבה לכך שבסוטה יש שני ענינים: (א) ענין של איסור המעשה (ב) ענין ממוני של גביית כתובתה.

תורה תמימה ה, כא) והשביע הכהן – אמר רבא, שתי שבועות האמורות בסוטה למה¹⁷, אחת שבועה שיש עמה אלה ואחת שבועה

שאינן עמה אלה, היכי דמי שבועה שיש עמה אלה, אמר רב אשי, משביעני עליך שלא נטמאת ואם נטמאת יבאו כן¹⁷ [סוטה יח, א]:

תורה תמימה הערה קיז) כפ' י"ט (טט) והשביע אתה הכהן שבועה שאין עמה אלה) ובפ' כ"א (טט) **והשביע הכהן** שבועה שיש עמה

אלה), וס"ל דב' שבועות מיוחדות הן:

הערה קיח) ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה (האלה) שתבא עליה אם הגידה שקר, וכדמפרש. ועיין משכ"ל

אות קי"א:

הערה קיא) ... ודע דבעיקר הדבר דמפרש שאין בענין פרשה זו תנאי כפול צריך באור, דהא לכאורה כופל התנאי בזה כמו שאמר אם

לא שכב ואם לא שטית הנקי, ושוב כתיב ואת כי שטית וכי נטמאת והשביע הכהן את האשה בשבעת האלה ואמר יתן ה' אותך לאלה

וגו', הרי זה תנאי כפול. אך הענין הוא דכל שקלא וטריא זו אתיא אליבא דמ"ד בסוגיא דסוטה י"ח א' דשתי שבועות יש בענין זה.

אחת שבועה שיש עמה אלה, ואחת שבועה שאין עמה אלה [ע"ל פ' כ"א], ר"ל שבועה על האשה שתגיד האמת ושבועה על הקללה

[האלה] שתבא עליה אם הגידה שקר, אבל בשבועה ראשונה (פסוק זה) לא פירש קללה אלא מכלל ברכה, ולכן חכמים דס"ל דשבועה

אחת בשני הפסוקים באמת יש בזה תנאי כפול, וקיצור דברים אלו באו ברש"י בסוגיין. - והנה כן קיי"ל כר' מאיר דבעינין תנאי כפול

ולא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. ואמנם מבואר בשבועות ל"ו ב' דזה סבירא ליה לר"מ רק במילתא דממונא אבל במילתא

דאיסורא ס"ל גם הוא דמכלל לאו אתה שומע הן, ושאינו סוטה דאיסורא דיש בו ממונא הוא, והוא גביית כתובתה. ...

במדבר נשא ה, כב: וְכָאוּ הַיּוֹם הַמֵּאֲרָרִים הָאֵלֶּה בְּמַעַד לְצַבּוֹת בָּטָן וְלִנְפַל יָרֵךְ וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אֲמֵן וְאֲמֵן:

וְכָאוּ – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור הנפש בגלל מחיית חיי האשה

וְכָאוּ – תלישא-גדולה בתפקיד שיעור, כנדרש ב-(ה, יח) ופי' **תורה תמימה ה, יח**

(א) **מִי הַמֵּאֲרָרִים הַמֵּאֲרָרִים: –** תניא, יכול מראה מים ת"ל ארד¹⁸ ארד יכול שחור כדיו, ת"ל מי, הא כיצד, מראה מים ומראה ארד,

שיערו חכמים חצי לוג מים מן הכיורקב) [ירושל' סוטה פ"ב ה"ב]:

(ב) **מִי הַמֵּאֲרָרִים הַמֵּאֲרָרִים: –** א"ר תנחומא, מנין **המאריים** (גי' רמ"ח + רמ"ח = תצ"ו 248 + 248 = 496) כנגד רמ"ח אברים שבה ונגד

רמ"ח אברים שבו¹⁹ [שם פ"ה ה"א]:

טט – צ"ע כי נלמד במסכת אהלות כי מספר איברי איש ואשה אינו שווה (כפ' קהתי)

במדבר נשא ה, כג: וְכָתַב אֶת-הָאֵלֶּת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסֵפֶר וּמָקָה אֶל-מִי הַמֵּאֲרָרִים:

וְכָתַב – תלישא-גדולה בתפקיד עקירה, זעזוע במקור בגלל אפשרות למחיית שם השם

במדבר נשא ה, כז: והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה

וְכָאוּ בַּהּ הַיּוֹם הַמֵּאֲרָרִים לְמַרְיָם וְצַבְתָּה בְּטִנְיָהּ וְנִפְלָה וְרָכָה וְהִיתָה הָאִשָּׁה לְאֵלֶּה בְּקָרֵב עִמָּה:

והשקה את-המים והיתה אם-נטמאה ותמעל מעל באישה

טטוד"ל זרקא מונח סגול

שפתי חכמים – קודם שנמחק השם אם תאמר איני שותה ואצא בלא כתובה שומעין לה ואין משקין אתה אף על פי שאינה מודה

בטומאה! אך אם כבר נמחה (נמחק) השם ואומרת אצא ממנו בלא כתובה ואיני שותה אין שומעין לה כיוון שנמחק השם.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – לתגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מראק = מאריך; רבוי; דראק – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מראק טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראק תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מראק תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מראק טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישייה (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות ד' תלמידיה; תלמידיה-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצא, עקרה; תלמידיה-גדולה = תלמידיה – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצא, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחד בהלכה.

במדבר נשא ו, ג, ח: ג] מנין ושכר נזיר חמץ וזמן שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפן הזמן מחרצנים ועד-זג לא יאכל: [ה] כל-ימי גדר נזרו תער לא-יעבר על-ראשו עד-מלאות הזמן אשר-נזיר להו קדש יהיה גדל פרע שער ראשו: [ו] כל-ימי הנזיר לה על-גפם מת לא יבא: [ז] לאביו ולאמו ולאחיו ולאחותו לא-ישמא להם במתם כי נזר אלהיו על-ראשו: [ח] כל ימי נזרו קדש הוא להו:

בבלי נזיר ג, ג, הרי עלי לשלח פרע – הרי זה נזיר. ממאי הדין שילוח ריבויא הוא? דכתיב: (שיר השירים ד) שלחך פרדס רמונים. אימא: מידי דעבורי, כדכתיב: (איוב ה) ושולח מים על פני חוצות! תנא פרע פרע יליף, כתיב הכא: (במ נשא ו, ה) קדש יהיה גדל פרע, וכתיב התם גבי כהן הדיוט: (יחזקאל מד, ז) ופרע לא ישלחו. ואיבעית אימא: האי שולח מים נמי ריבוי הוא, (כדמתרגם רב יוסף): דכד משקין ליה מיא לפירא ורבי.

יחזקאל מד, כ: וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו פסום יכסמו את-ראשיהם: קדש יהיה גדל פרע – מראק טפחא, יתור לרבות, מופנה ללימוד בכעין גזרה שוה אל ופרע לא ישלחו טפחא, מונח אתנח. פרע ופרע לא ישלחו שתיהן בטפחא, התומך בלימוד בגזרה שוה.

בבלי נזיר ג, ג, גמ'. מתני' דלא כר' שמעון; דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם, ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? אמר קרא: (במ נשא ו, ז) מכל אשר יעשה מנפן הזמן מחרצנים ועד-זג לא יאכל: . ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ נשא ו, ז) מנין ושכר נזיר. ור' שמעון נמי הכתיב: מנין ושכר נזיר! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, (כוס יין לקידוש ולהבדלה) טט – הסבר שיתות רבי שמעון ורבנן

דתניא, ר"ש אומר: אינו חייב עד שידור מכולם (מכל איסורי נזיר יין, תגלחת, טומאת מת), ורבנן אמרי: אפילו לא נזר אלא בחד מנהון הוי נזיר. מ"ט דר"ש? (במ נשא ו, ז) מכל אשר יעשה מנפן הזמן מחרצנים ועד-זג לא יאכל: תלישא-קטנה, קדמא ואולא מונח רביע תביר טפחא מראק סלוק.

רש"י מסכת נזיר ג, ג, מכל אשר יעשה – משמע שצריך שיהא נזור מכל אשר יעשה שאינו נזיר אלא א"כ נזור מכולם. תוספות מסכת נזיר דף ד עמוד א עד שייזר מכולן – או יאמר שתמא דמשמע כל מילי דניירות קיבל עליה ואם בא לפרש חרצן וזג צריך לפרש כולם גם תגלחת וטומאה.

מכל אשר יעשה מנפן הזמן – אלמא דמכולהו צריך להזיר וא"ת ואכתי תגלחת וטומאה לא שמעינן וי"ל כיון דגלי לן ביין (טט – כל הפרטים) ה"ה שצריך לקבל גם תגלחת וטומאה ונפקא לן מלישנא דקרא מכל. לפי הראש"ש לר"ש היות ופירט בגפן הוא הדין למה שלא פירט, דהיינו תגלחת וטומאת המת. ורבנן מ"ט? אמר קרא: (במ נשא ו, ז) מנין ושכר נזיר – מהפך פשטא זקף-קטן

ור' שמעון נמי הכתיב: (במ נשא ו, ז) מנין ושכר נזיר! ההוא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון הרשות. מאי היא? קדושתא ואבדלתא, בבלי נזיר ד, הרי מושבע ועומד עליו מהר סיני! (לר"ת וכי מושבע מהר סיני? זה רק מרבנן) אלא כי הא דאמר רבא: שבועה שאשתה, וחזר ואמר הריני נזיר, אתיא נזירות חיילא על שבועה. (הנזירות דוחה השבועה) ורבנן נמי הא מיבעי ליה: לאסור יין מצוה כיון רשות! א"כ, לימא קרא מנפן, מאי ושכר? שמעת מינה תרתי.

הסבר רבנן, הקרא (במ נשא ו, ז) מנין ושכר – מהפך פשטא נזיר – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' מנין לימוד כפשוטו. לאסור יין מצוה כיון רשות! כי הנזירות דוחה השבועה ב' ושכר שהוא יתר, לימוד שלא כפשוטו, קבל נזירות מדבר אחד מאיסורי הנזיר (פסוקים ד ה ו) חלה עליו נזירות שלימה ור"ש? היינו טעמא דכתיב שכר, לאלופי שכר שכר למקדש,

הסבר רבי שמעון, הקרא (במ נשא ו, ז) מנין ושכר – מהפך פשטא נזיר – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות: א' לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' לימוד שלא כפשוטו, להקיש לענין עבודת כהנים בשיכרות רק מייך

דכתיב: (וי שמיני ט) ונן ושכר אל-תשתו אתהו ובניך אתך בבאכם אל-אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורותיכם, מה גבי נזיר – יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין לא, אף גבי מקדש נמי – יין הוא דליתסר, אבל שאר משקין המשתכרין לא; ולאפוקי מדרי' יהודה, דתניא, ר' יהודה אומר: אכל דבילה קעילית, ושתה דבש וחלב, ונכנס למקדש – חייב. רבי יהודה לא משווה נזיר לכהן בעבודת ביהמ"ק כי הוא אוסר גם במשקאות משכרין אחרים.

חלב משכר ראה (ד"ק שופטים ה, כה) מים שאל חלב נתנה בספל אדירים הקריבה חמאה: ... והשקתהו חלב הנתור אחר החמאה כי הוא מכביד חלב וטורף הדעת וגו'

(דרך אחרת לענות לרבי שמעון) איבעית אימא: ר"ש לית ליה איסור חל על איסור; דתניא, ר"ש אומר: האוכל נבילה ביום הכפורים – פטור. (תוספות מסביר שלא שנשבע לשתות אלא נשבע שלא לשתות ונזר, הפסוק מנין ושכר נזיר גורם שיש בנזיר שני איסורים שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

הסבר אחר לרבי שמעון על ושכר, הקרא (במ נשא ו, ז) מנין ושכר – מהפך פשטא נזיר – זקף-קטן (ענין של שתיים), הנזירות מלמדת שתי הלכות ע"פ השיטמ"ק והרא"ש: א' מנין לימוד כפשוטו לאסור יין מצוה כיון הרשות. כי הנזירות דוחה השבועה ב' ושכר לימוד שלא כפשוטו, שאם נשבע שלא ישתה חלים שני איסורים, שלא כדרך הלימוד של ר"ש בכל התורה כולה שאיסור לא חל על איסור.

ולרבנן נמי הכתיב: (במ נשא ו, ז) מכל אשר יעשה מנפן הזמן מחרצנים ועד-זג לא יאכל: ! אמרי לך רבנן: התם לימד על איסורי נזיר שמצטרפים זה עם זה. (לרבנן הקרא מלמד על צירוף איסורים של דברים היוצאים מן הגפן לכדי שיעור כזית להתחייב במלקות.) טט – תבנית הקרא כעין פרט וכלל ופרטים בתראה. פרט קדמא מכלל – תלישא-קטנה, כלל אשר יעשה – קדמא ואולא, מנפן הזמן מחרצנים ועד-זג לא יאכל: – ופרטים בתראה

ור"ש? לית ליה צירוף; דתניא, ר"ש אומר: כל שהו למכות, לא אמרו כזית אלא לענין קרבן. (לר"ש אין צירוף כלל בתורה, כי כל איסור עומד לעצמו בכל שהו. לכן על כל לאו שבתורה שיש בו מלקות מספיק לעבור בכל שהו להתחייב במכות, והעובר בכזית באכילה כגון ביה"כ, חלב, דם, נבילה מתחייב בקרבן)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אֲתָנָח, סִלְקוּ – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹחֵךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; מֵרָאָה טִפְסָא – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְרָאָה תְבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מֵרָאָה תְבִיר טִפְסָא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תְבִיר מֵרָאָה טִפְסָא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָאָה – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פִּסְקוּ – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגִיל – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְה־קִטְן – 2; זִקְה־גִדּוּל – 3;
רִבְעֵי – 4; ... זִקְה־קִטְן ... זִקְה־קִטְן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קִדְטָא – סדר קדימות; אִזְלָא = גֵּרֵשׁ = גֵּרֵשׁ־שׁ – יוצא מהענין; קִדְטָא וְאִזְלָא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְנָה = תִּרְסָא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תְּלִישָׁא-גִדּוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פִּרְ – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.4 במדבר נשא ד, כא

במדבר נשא ד, לב:

וְעִמּוּדֵי הַחֲצָר כְּסִיב וְאֲדָנִיָּהִם וַיְתַרְתֶּם וַיְמִיתֵיהֶם לְכָל-פְּלִיָּהֶם וּלְכָל עֲבֹדְתָם וּבְשִׁמַּת הַפְּקָדִי אֶת-כָּלִי מִשְׁמַרְת מִשְׁאֵם:
וְעִמּוּדֵי – תרסא, אפשר כשעור מספר העמודים **במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה ו** ... ועמודי החצר סביב אלו נ"ו עמודים שהיו עומדים סביב החצר שעליהם פורסים הקלעים ואדניהם אלו נ"ו אדנים שבהם היו מעמידין העמודין וד' עמודים וד' אדנים שהיו פורסין עליהם מסך שער החצר, המיוחד בדבר שלכן לא היו עמודים בפנינות חצר המשכן, אלא יצאו מוטות עץ מהעמודים אל הפינה ועליהם נתלו הקלעים בפנינות. וכן בשער החצר לא היו חמישה עמודים אלא ארבעה עמודים ובקצוות היו מוטות שיצאו מהעמוד הראשון והרביעי. אפשר כי המספר 60 מרומז בגי' האותיות **מוֹדֵי**. כי עם עמודים בפנינות צריך לחצר 20, 11, 20, 3, 3, ולשער החצר 5 סה"כ ס"ב עמודים.

וְעִמּוּדֵי – תרסא, אפשר כשעור גובה העמודים המרומז בגי' של האותיות **וְדִי** העולה 20 אמה.

העמק דבר – כל קרש נקרא בשם א' ב' ג' וכו' כדאיתא בירושלמי הוריות (פ"ג,ה"ה) דקראש של צפון לא עמד בדרום, וכן עמודים ואדנים. ובהערות שגם כל לוי נשא קרש או עמוד או כלי מסוים אליו. **וְעִמּוּדֵי –** תרסא, אפשר כרמז לכעין מחיצה של כל אחד במקומו הראשון וכל אחד עם הנושאים הקבועים שלו.

במדבר נשא ד, מט:

עַל-פִּי ה' פָּקַד אֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל-עֲבֹדְתוֹ וְעַל-מִשְׁאֵו וּפְקָדֵייו אֲשֶׁר-צִנְהָה ה' אֶת-מֹשֶׁה: פ

עַל-פִּי ה' – קדמא ואזלא, יש ללמוד הכתוב כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט פרט (א) **עַל-פִּי ה'** פרט (ב) **בְּיַד-מֹשֶׁה** ללמד שכל אשר **פָּקַד אֹתָם בְּיַד-מֹשֶׁה** היו ע"פ ה' אף שלא בכל מקום נאמר מפורש. כפ' **ר' יוסף בכור שור (מט) ו- עַל-פִּי ה' פָּקַד אֹתָם** - עשה אותם פקודים על משמרתם ומשאם. בבני קהת ובני מררי כתיב "על פי ה' ביד משה" (לעיל,לז,מה), ובבני גרשון **לֹא כְּתִיב** אלא "על פי" (לעיל,מא), **וְלֹא כְּתִיב** 'ביד משה'. ונראה, לפי שבראש הפרשה של בני קהת כתיב **וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן** (לעיל,א), פירש בסוף שמשא עיקר, וכתב (מט, ת) **בְּיַד-מֹשֶׁה**. ובבני מררי כתיב "בני מררי למשפחותם" וגו' (לעיל,כט), **וְלֹא כְּתִיב** בה 'וידבר ה' אל משה', פירש בסופה **אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי ה' בְּיַד-מֹשֶׁה**: (לעיל,מה), לומר, שמפי הגבורה נאמר למשה. אבל בבני גרשון כתיב "וידבר ה' אל משה" (לעיל,כא), ולא נזכר שם אהרון, לכך לא הוצרך לומר **בְּיַד-מֹשֶׁה** [הג"ה].

רמב"ן (מט) וּפְקָדֵייו אֲשֶׁר-צִנְהָה ה' אֶת-מֹשֶׁה - מסורת ה' כתיבין אשר וסבירין כאשר, ואותן הפקודים היו במצוה מבין שלשים ועד בן חמשים, לשון רש"י. ואם כן יהיה **וּפְקָדֵייו** כנוי למשה:

אבל ר"א (ראב"ע) פירש כי **אִישׁ אִישׁ** על גרשון קהת ומררי, שמינה משה לכל אחד משלשתם על עבודתו ועל משאו כאשר הזכיר למעלה, וזה טעם "ופקודיו", של כל איש ואיש הנזכר. ויתכן שיהיה "אשר צוה" כפשוטו, יאמר שמינה שלשת האחים האלה כל אחד על עבודתו ועל משאו כמו שמפורש למעלה, ופקודיו של כל אחד מהם אשר צוה ה' את משה לפקוד אותם לגולגלותם מינה על עבודתו ועל משאו. הזכיר שמינה אותם למשפחותם, ומינה היחידים לגולגלותם כל אחד על עבודתו ועל משאו. (**ר' יוסף בכור שור** כל אחד זר' אצל עבודתו של חבירו) וכן הדין שאין בן לוי רשאי לעשות במלאכת חבירו ולא לסייעו בה, כמו שאמרנו (ספרי קרח ט, בבלי ערכין יא, ב) וכבר בקש רבי יהושע בן חנניה לסייע את רבי יוחנן בן גודגדה בהגפת דלתות, אמר לו חזור לאחוריך, שכבר אתה מתחייב מיתה, שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים:

וּפְקָדֵייו – זקף—גדול, הן שלושה גרשון קהת ומררי

אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדְתוֹ - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא עבודת הלויים והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא או שאינם מצטרפים, וזהו שכל משפחה יש לה עבודות שלה ואסורה בעבודות של משפחה אחרת, **וְעַל-מִשְׁאֵו** - אתנח מגביל ועוד שראינו בפר' במדבר שהיו ללויים מנויים מה ישאו במדבר ולא היו מתחלפים ביניהם.

במדבר נשא ה, ח:

וְחוּ וְאֵם-אִין לְאִישׁ נְאֻל לְהַשִּׁיב הָאֵשֶׁם אֵלָיו הָאֵשֶׁם הַמּוֹשֵׁב לְה' לַפְּתָן מְלַכְד אֵיל הַכַּפְּרִים אֲשֶׁר וּכְפָר-בּוֹ עָלָיו:

רש"י וְאֵם-אִין לְאִישׁ נְאֻל, שמת התובע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו, כשנמלך זה להתודות על עונו **וְאֵם-אִין** רבותינו וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או בת או אח או שאר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב **אֵלָא זֶה הַגֵּר שמת ואין לו יורשים:**

הָאֵשֶׁם הַמּוֹשֵׁב, זה הקרן והחומש:

חזקוני לְה' לַפְּתָן, הקב"ה אביו של גר וראוי ליורשו לפיכך ינתן לבן ביתו דהיינו כהן:

לְה' לַפְּתָן, קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר: **לַפְּתָן** – אתנח מגביל שרק כהני המשמר המשרת באותו שבוע יקבלו ירושת הגר שאין לו יורשים ולא כהנים אחרים.

במדבר נשא ז, ד – ה:

[ד] וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

[ה] קַח מֵאֵתֶם יְהִי לְעֵבֶד אֶת-עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד וְנִתְתָה אֹתָם אֶל-הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי עֲבֹדְתוֹ:

(הפניה למדרש בזכות קונטרס ציורים להמחשה ע' כג חומש הדר ב"ב ת"ו)

שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ו

ומי נתן להם את העצה, א"ר סימון שבטו של יששכר, אמר להם המשכן הזה שאתם עושים פורח הוא באויר, עשו לו עגלות כדי שיהא נטען בהם, הוא שהכתוב משבח שבט יששכר שנא' (ד"ה = דברי הימים = א' י"ב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים, מהו לעתים, רבי תנחומא אמר לקיסרין, ר' יוסי בר קסריי אמר לעיבורין,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: א. תאריך: סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מדף: פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפאא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סס' ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ס – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחד בהלכה.

(שם/דברי הימים א' י"ב) **לדעת מה יעשה ישראל**, שהיו יודעים לפרט את הקורס, ראשיהם מאתים, אלו מאתים ראשי סנהדרות שהיה שבתו של יששכר מעמיד, וכל אחיהם על פיהם, **בלמד שכל אחיהם היו מסכימים ההלכה על פיהם כהלכה למשה מסיני**,

חמדר רבה (וילנא) פורשה יב סעיף יח

יקריבו אותם לפני המשכן למד שהביאום ומסורם לצבור באו ועמדו לפני המשכן ולא קבל מהם **עד שנאמרה לו מפי הגבורה קח מאתם** הה"ד ויאמר ה' אל משה לאמר קח מאתם וגו' מהו לאמר תני רב הושעיא אמר לו הקדוש ברוך הוא משה צא ואומר להם דברי כבושים ודברי נחמות קח מאתם באותה שעה היה משה מתיירא ואומר תאמר שמא נסתלקה ממני רוח"ק ושרתה על הנשיאים א"ל הקב"ה **משה אילו להם הייתי אומר שיביאו לך הייתי אומר שתאמר להם אלא כך מאתם מאתם** היה הדבר **הא הסכימה דעתם לדעת העליונה** והיה משה מתיירא ואומר תאמר שמא אחת מן העגלות נשברה או א' מן השוורים מת ונמצא קרבן של נשיאים פסול אמר לו הקב"ה והיו לעבוד את עבודת אוהל מועד ניתן להם הוויה שיהיו קיימים לעולם עד היכן היו קיימים ר' יודא בשם ר"ש בר ר' נחמן ור' חוניא בשם רב קפרא אמר עד שבגלגל שוורים זבחו והיכן הקריבו ר' אבא בר כהנא אמר בנוב הקריבו ר' אבהו אמר בגבעון הקריבו ר' חמא בר ר' חנינא אמר בבית העולמים הקריבו אמר ר' לוי טעמיה דר' חמא בר' חנינא דכתיב (מ"א = מלכים א' = ח) ויזבח (המלך) שלמה את זבח וגו' **תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הוויה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו', ונתת אותם אל הלויים איש כפי עבודתו לפי טוה משאו הרבה לו עגלות להקל ממשאו.**

קח - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, **מדרש רבה שיר השירים לו ב** אמר לו הקב"ה, משה, אילו להם הייתי אומר שיביאו, הייתי אומר לך שתאמר להם. **אלא קח מאתם וקח'י**, מאתם היו הדברים.

צריך ברור במדרש רבה במדבר שבו כתוב פעם **עד שנאמרה לו מפי הגבורה קח מאתם** ואח"כ כתוב "אלא כך מאתם מאתם היה הדבר". האם ה"כך" היא שגיאה או שהמדרש מדגיש "דווקא כך מאתם יצא (קרה) הדבר". ההסבר של טע על **קח** - יתיב, דווקא כך קרה הדבר, מבוסס על דוגמאות אחרות במקרא. אם המדרש רבה כאן אינו טעות סופר הרי זה סיוע בעל משקל רב לתמוך בהשערה שטעם יתיב משמעו בין היתר דווקא כך, לפחות כך.

קח מאתם וקח'י – זקא-קטן זקא-גדול – גלוי דעת/רצון ה' כנאמר ב-**מדרש במדבר רבה נשא ז'ב"ה** מאתם היה הדבר **הא הסכימה דעתם לדעת העליונה**. זאת אומרת שדעת/רצון ה' קדם למעשה וע"פ **מדרש רבה שיר השירים לו ב** שבת או נשיא שבת יששכר כוונו להלכה שלא בדרך רוח הקודש ששרתה עד אז רק על משה.

קח מאתם וקח'י לעבד - זקא-קטן זקא-גדול, שלוש זקף בין שני קיסרים, כעין נתן להם חזק מיוחד כנאמר **מדרש במדבר רבה נשא ז'ב"ה** אמר לו הקב"ה (למשה) **והיו לעבד את-עבדת אוהל מועד** תן להם הוויה, שיהיו קיימים לעולם ... **תני בשם ר"מ עד עכשיו הן העגלות והפרות קיימות ולא הוממו ולא הזקינו ולא הטריפו ולא נשברו והלא דברים ק"ו מה אם העגלות שנדבקו במלאכת אוהל מועד ניתן להם הוויה עד שיהיו קיימות לעולם ישראל שהם דבוקים בהקב"ה עאכ"ו שנא' (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם וגו'**

* ק'ה מ'אתם ו'היו- ר"ת קמו - כעין עמדו לזמן רב

במדבר נשא ז, ז: ויקריבו הנשיאים את חנכת המזבח ביום המשח אותו ויקריבו הנשיאים את-קרבתם לפני המזבח: ויקריבו - דרגא – הקרבה לפי סדר ידוע. כאן סדר המחנות והשטים בתוך המחנות. **הנשיאים את-קרבתם** – תביר טפאא – משמע לחלק לכל נשיא סדר קרבן לעצמו לעומת

במדבר נשא ז, יא: : ויאמר ה' אל-משה נשיא אחד ליום נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבתם לחנכת המזבח: ס

במדבר מטות לד, יח: ונשיא אחד נשיא אחד ממשטה תקחו לנחל את-הארץ:

יהושע כב, יד: ונעשרה נשיאים עמו נשיא אחד נשיא אחד לבית אב לכל משות וישאל ואיש ראש בית-אבותם המה לאלפי ישראל:

נשיא אחד - קדמא אזלא, ליום – רביע

טט – נשיא אחד מיוחד שמוליך ארבע מחנות והוא נחשון, יקריב ראשון ביום הראשון בלבד, ועוד, ע"פ ההמשך ראה ההסבר הבא

נשיא אחד ליום - מהפך פשטא זקא-קטן

דרשה אחת כפשוטו – נשיא כל שבת ביום לעצמו,

מהפך פשטא – יש כאן אי רגילות

א' שלא כתולדותם אלא כנשייתם

ב' למרות שנחשון הוא נשיא מיוחד, ולא ישתתף מתוקף מעמדו עם כל נשיא אחר ביומו של אותו נשיא, אלא כל נשיא לעצמו

יקריבו את-קרבתם – זקא-קטן – שני סוגי קרבתות –

א' לאכילת מזבח: קרבתות בהמה ומנחתם,

ב': כלי שרת כקרבתן ולא כבדק הבית. ראה הסבר לפסוק ע"ט.

נשיא אחד ליום יקריבו את-קרבתם – מהפך פשטא זקא-קטן, פשטא זקא-קטן, פעמיים זקף בין שני קיסרים, אפשר כעין בנין אב,

דבר החזור וקורה, ראה גם **שיר השירים ה, א, מלכים א ח, טד**

רמב"ן (ז, יג) סלת בלולה בשמן למנחה - חנכו הנשיאים את המזבח בכל המינים הקרבים עליו. על כן הביאו מנחה וקטרת ועולה ושלמים וחטאת. והקטרת והחטאת הוראת שעה, שאינם באין בנדבה, אבל להשלים בחנכה כל הקרבתות נעשה כן, כי אין ישראל מקריבים זולתי אלה הקרבתות בלבד, כי החטאת והאשם דבר אחד ושם אחד הוא, ותורה אחת להם (ראה ו' ז, ז). והנה השם הנכבד הסכים על דעת הנשיאים, וצוה: **נשיא אחד ליום יקריבו (לעיל, יא)**, ולפיכך יתכן שהיא מצוה לדורות שיחנכו לעולם בית המקדש והמזבח; ולכך עשה שלמה חנכת הבית, דכתיב "ויחנכו את בית האלהים המלך וכל העם" (דה"ב ז, ז); וכן אנשי כנסת הגדולה עשו חנכה, דכתיב "ועבדו בני ישראל כהניא וליואי ושאר בני גלותא חנכת בית אלהא דנה בחדוה והקריבו לחנכת בית אלהא" וגו' (עז' ו, טז-יז); וכן לימות המשיח נאמר ביחזקאל "שבעת ימים יכפרו את המזבח וטהרו אותו ומלאו ידיו. ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם" (מג, כו-כו); והיא חנכה למזבח במלואים. והנה תהיה ענין זו המצוה כענין פרשת תמאין בפסח (ראה במ' ט, ו-יב) ופרשת בני יוסף (ראה במ' לו), שהסכימה דעתם לדעת העליונה, ונצטוינו בהן לדורות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתחן, סליק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחק פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקירה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקירה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.5 במדבר נשא ד, כא (התשע"ה)

במדבר נשא ו, ג, ד: [ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או-אשה פי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה: [ג] מינין ושקר נזיר חמץ יין וחמץ שקר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: [ד] כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנגפן היין מתרצנים ועד-יג לא יאכל:

(סוף) **בבלי נזיר לדא, מתני'.** שלשה מינין אסורין בנזיר: הטומאה, והתגלחת, והיוצא מן הגפן. וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. **(בבלי נזיר לדב, משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין, רבי עקיבא אומר: אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב. וחייב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירף); ר' אלעזר בן עזריה אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג.**
אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כוונת של בהמה, החיצון זוג והפנימי עינבל.

נקדים ונאמר כי שיעור חיוב לאוכל בכל התורה הוא כזית פרט לבריה שהוא שלמותה, שיעור חיוב למשקה בכל התורה הוא ברביעית, ר' עקיבא ב- (נזיר לחב, ב) לומד ששיעור שתייה בנזיר בכזית בלי לציין מקור.
מכל – תרסא, שיעור חיוב לנלמד מ-**אשר יעשה** – קדמא ואולא שמלמד על כלל של שיעור מחייב מצירוף מינים שונים, אוכל עם אוכל, משקה עם משקה, ויש גם צירוף של אוכל עם משקה שזאת סוגיית היתר מצטרף לאיסור.
מכל – תרסא, שיעור חיוב של צירוף של מה שנמנה בכתוב **מנגפן היין** שמיני מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב כזית. ושמיני משקין מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב ברביעית.
מנגפן היין – מונח רביעי, לפחות ארבע לאוים **(בבלי נזיר לחב, ב)** אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש; ... ועוד דבין הביניים (בשר הענב שבין הזג לחרצן) (ע"פ תוס' בין הביניים פירוש (א) לר"ת ענבים קטנים הגדלים בין ענבים גדולים ואוכלם בשלימותם ואף שלא יגיעו להיות ענבים גדולים חייב עליהם; פירוש (ב) אכל בשר הענב בלי קליפה וחרצן) ראה להלן **רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח**

בבלי נזיר לדא, מתני'. ... וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. ... ר' עקיבא אומר ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירף);
מתרצנים ועד-יג – תביר טפחא, תבנית שאין בה דרגא או מרכא לפני טעם תביר, ואחרי התביר יש רק טפחא.
דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה;
מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה;
תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה;
תביר טפחא - קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד.

מתרצנים – תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית, וגם חייב על צירוף כזית של מאכלים שונים היוצאים מן הגפן או על צירוף של רביעית של משקים שונים היוצאים מן הגפן
ועד-יג – מקף כרב-מצב של הזג (א) זג שלם (ב) חלקי זגים, טחון

ה-**רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח** הוא ככתוב ב-**בבלי נזיר לחב,**
נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפילו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות, שכל אחד מהן בלאו אחד הוא ולוקה מלקות ששית משום לא יחל דברו שהוא שוה בכל הנדרים, וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתיים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו, ...
ה-**רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ט** (מחדש ששתיה שונה מאכילה בחיוב, באכילה כזית לוקה על כל סוג בהתראהאחת, בשתייה אף ששתה מסוגים שונים לוקה רק אחת בהתראה אחת). נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החומץ בפני עצמו, שאין כתוב יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כך **(בב' נשא ג, 1) חמץ יין וחמץ שקר לא ישתה** כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

וחמץ שקר – מרכא טפחא, יתור לרבות, דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו
יין וחמץ שקר – תביר מרכא טפחא, תביר מיעט לומר שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **(בב' נשא ג, 1) חמץ יין וחמץ שקר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחד בלבד בהתראה אחת.
מכאן לומד הרמב"ם על היין עצמו וחומץ יין שלא לוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

השגת הראב"ד/ נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ (שהרמב"ם פסק שלוקה אחת). א"א זה אינו מחוור והלא שני שמות הם (יין וחומץ, זה לא כמו **חמץ יין וחמץ שקר**) ולמדו לכל איסורי נזיר (ענבים) לחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות ותייבין על זה בעצמו ועל זה בעצמו (ולוקה שתיים) אף כל וכו' ויין וחומץ שני שמות ושני מינים הם כדאיתא בבבא בתרא אבל **חמץ יין וחמץ שקר** מין אחד ושם אחד הן, תרואיהו חלא (חומץ) מיקרו (ולוקה אחת) והכי איתא בע"ז.

[ואוצר החכמה] ערוך השולחן העתיד, הרב יחיאל מיכל אפשטיין, חלק ח, סימן יד, סעיף ב (על נזיר לחב, ב) ... וכן חומץ יין וחומץ שכר לא אחד הן אף שבפסוק נחלקו לשתיים מפני ששניהם שם חומץ עליהם אבל יין וחומץ נראה דחייב שתיים שהרי שני שמות הן ושני טעמים הן אבל דעת הרמב"ם אינו כן כמו שיתבאר בסעיף י'.
סימן יד, סעיף י ... ונראין דברי הרמב"ם תמוהים כי דברי הראב"ד צודקין.
הראב"ד לומד שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **(בב' נשא ג, 1) חמץ יין וחמץ שקר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחת בלבד בהתראה אחת
אבל יין וחומץ הם שני שמות שונים ולוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
 המצוות ההשקפות: אתחנן, סליק = סוף-ספוק (נקראים קוסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפאא = טרפא – שני משמעות, רבוי ממשע; מרכא טפאא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפאא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפאא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סודר שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן חתכי ספוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש = גרש"ט – יוצא מהענין; קדמא ואילא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

(במ' נשא ו, 1) חֲמִין בֵּין וְחֲמִין שֶׁכָּר – מרכא תביר מרכא טפאא, קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; אם נאמר שזה מתייחס גם ליין וחומץ אז לפי הראב"ד ביין וחומץ לוקה על כל אחד בנפרד, ב-**חֲמִין בֵּין וְחֲמִין שֶׁכָּר** לוקה אחד בלבד.

(המשך הסבר למשנה) ר' אלעזר בן עזריה (להלן ראב"ע) אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. טט – מיעוט חרצנים שניים, ראב"ע מחייב על אכילת שני חרצנים וזג לפחות, השאלה האם צריך שניים שלמים וזג שלם והשאר שישלים לזית יכול להיות טחון? אבל **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג** – תביר טפאא, קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד. תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית. (המשך הסבר למשנה) אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים – אלו החיצונים, הזגים – אלו הפנימיים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כזוג של בהמה, החיצון וזג והפנימי עינבל.

גמ' (המשנה אמרה) שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה כו' (והתגלחת, והיוצא מן הגפן)... (מדייקת הגמרא) היוצא מן הגפן אין, גפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע. איכא דאמרי לה (סובר שמהרישא של המשנה אין כל כך דיוק למעט עלים כי גם הם יוצאים מן הגפן, לכן הדיוק הוא מ) אסיפא (של המשנה): אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית; מן הענבים אין, מהגפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עלין ולולבין במשמע (לחייבו). במאי קמפלגי? ר"א דריש ריבוי ומיעוט, רבנן דרשי כללי ופרטי.

כאן מבורר כיצד פועל כלל ופרטי ורבי ומיעוט. הפסוקים מוציגים לצורך הדיון
[ב] מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר חֲמִין בֵּין וְחֲמִין שֶׁכָּר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל-מִשְׁרַת עֲנָבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים לֹא יֵאָכְלוּ:
[ד] פֶּלִי יָיִן נִזְיָר מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן מִחֲרָצִים וְעַד-זָג לֹא יֵאָכֵל:

רבי אלעזר דריש רבוי ומיעוט (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו, 1) מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר (עם כל המשך הפסוק) - מיעט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו, 2) מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן – ריבה (ע"פ הברייתא כל הגדל מהגפן אפילו עלים ולולבים), מיעט וריבה - ריבה הכל, מאי ריבה? ריבה כל מילי (היוצא מן הגפן), מאי מיעט? מיעט שבישתא (המפרש: זמורות של הגפן). (ואת המיעוט של **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג** לומד דדרשה אחרת כרבי אלעזר בן עזריה בגמרא ולא כחלק ממיעוט רבוי ומיעוט)

כאן למדנו כי **מיעוט ורבי** מרבה הכל פרט לדבר אחד הרחוק ביותר שקשור לנושא ורבנן דרשי כללי ופרטי (ככותרת כללית):

(במ' נשא ו, 1) מִיָּיִן וְשֶׁכָּר נִזְיָר (עם כל המשך הפסוק) - פרט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו, 2) מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיָּיִן – כלל (עדיין ללא מסקנה מה זה),
מִחֲרָצִים וְעַד-זָג - חזר ופרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש (לשון ראשון) פרי ופסולת פרי (המפרש: כגון ענבים ויין וחומץ), אף כל פרי ופסולת פרי. (המפרש: להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך). (לשון אחרון) אי מה הפרט מפורש פרי גמור, (המפרש: ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין). אף כל פרי גמור אמרת?.

א"כ (המפרש: שלא להביא בו אלא פרי גמור), מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו (המפרש: שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו')? **עֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים** הא כתיבי, **יָיִן וְחֲמִין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. (המפרש: אף כל פרי ופסולת פרי, שאם אתה אומר אף כל פרי גמור (בלבד) נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם.)

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למשכו ולדונו כעין הפרט, אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר. אמר מר: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי. פרי – עינבין (ככתוב **לֹחִים וְיִבְשִׁים**). פסולת פרי מאי היא? חומץ. אף כל פרי מאי היא? גוהרקי (ענבים דקים שגדלים בין בין שאר גרעינין גדולים). אף כל דפסולת פרי מאי היא? אמר רב כהנא: לאיתויי עינבין דכרין (ענבים שהתליעו). **וְעַד-זָג** - אמר רבינא: לאיתויי דבין הבינים (המפרש: אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים. טט – שלא כותס' לחב, שזה בשר הפרוי). אמר מר (תנא קמא): [אי] מה הפרט מפורש פרי גמור, אף כל פרי גמור! אמרת? א"כ, מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו? **עֲנָבִים לֹחִים וְיִבְשִׁים** הא כתיבי, **יָיִן וְחֲמִין** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה ת"ל **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט (שדומים לפרט שבראש), אלא נעשה כלל מוסף על הפרט (ומרבה פרטים רבים גם שלא דומים לפרט שבראש), עד שיפרוט לך הכתוב (**בבלי נזיר להא**) כדרך שפרט לך בנזיר, **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג**. (הגביל את הרבוי מהכלל לכעין הפרט שבראש) (לפי כך תמטעו עלין ולולבין שר' אלעזר מרבה לחיוב)

לר' אלעזר בן עזריה (שבמשנה), דקא מוקים להאי **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג**, (לדרשה אחרת שלא קשורה לפרט וכלל ופרט) לומר שאינו חייב עד שיאכל ב' חרצנים וזג, פרטא מנא ליה (מניין ידע לרבות את הפרטים שבפרט כלל ופרט)? (תשובה א) סבר לה כרבי אלעזר, דדריש מיעט וריבה (לכן יכלל עלין ולולבין לחיוב).

ואי בעית אימא: כרבנן (שלמדו בפרט וכלל ופרט), דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה (לדרשה אחרת בלבד ולא לפרט וכלל ופרט), ליכתביה רחמנא להאי **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג** גבי פרטי (עם הפרט הראשון), למאי הלכתא כתביה בתר כלל (לאיזה הלכה נכתב בסוף)? שמע מינה למידייניה בכלל ופרט (ללמוד פרט כלל ופרט וגם הדרשה הנוספת). ואימא: כוליה להכי הוא דאתא (ואולי תאמר שבא רק לפרט וכלל ופרט)! א"כ, לכתוב או שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג, למאי הלכתא כתב רחמנא **מִחֲרָצִים וְעַד-זָג**? שמע מינה למידרש ביה כלל ופרט (הכוונה פרט וכלל ופרט), ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג (החכמים אינם מסכימים לדרשה המיוחדת הזאת). ב-(במ' נשא ו, 2) קדמא ואזלא רמזה על סדר של פרט או מיעוט (במ' נשא ו, 1) וכלל או רבוי (במ' נשא ו, 2) ופרט (וללא מיעוט סוגר) (במ' נשא ו, 2). אלא שהמצאות מלת "כל" בכלל או ברבוי עושה מסקנה זאת על קדמא ואזלא לא כל כך ברורה. ב-(שמ' מש' כב, ט) אין מלת "כל" והכלליות נראית כבאה מן הכתוב הסתמי **כִּי-יִתֵּן** אבל הפרטים המגיעים אחר הקדמא ואזלא מגבילים סתמיות כללית זאת. הגמרא עוברת לדון במידת הדרישה פרט וכלל ופרט.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשערות: אתנח, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא ממשטו: מרא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף: תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרא טפא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרא תביר טפא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרא טפא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מקף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.6 במדבר נשא ד, כא (התשע"ו)

במדבר נשא ו, כב – כז: פ [כב] וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 47 בתורה, אפשר מקביל לשערי פדות? הוד שבמלכות?

[כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם: ס

[כד] וַיְבָרְכֵהוּ ה' וַיִּשְׁמְרֵהוּ: ס [כה] יָאֵר ה' וּפְנֵי אֱלֹהֵי יִחְזָקֶה: ס [כז] וַיִּשָּׂא ה' וּפְנֵי אֱלֹהֵי וַיִּשְׂמָה לָהּ שְׁלוֹם: ס

[כז] וַיִּשְׁמָה אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי ראש השנה לה, א ... והאמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר **ובתורתך כתוב לאמר (רש"י)** כלומר כיון שאמר: נעשה ונקריב לפניך כמצות רצונך כמו שכתבת עלינו בתורתך. - שוב אינו צריך **(רש"י)** לומר מקראות המוספין. אלא משום דאושי (מרובות) ברכות **(רש"י)**: שהי כאן תשע, ואורכות, ומטעות, דאין הכל בקיאיין בהן, ורבותי מפרשין להא דרב חננאל במלכות וזכרונות ושופרות, וקשיא לי: הא דלא כרבנן ולא כר' יוחנן בן נורי, דתנן (ראש השנה לב, א): אין פוחתין מעשרה מלכות וכו'.

גופא, אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך (לומר הפסוקים במלואם). סבור מינה: הני מילי - ביחיד, אבל בצבור – לא (אלא שיאמר). אתמר, אמר רבי יהושע בן לוי: אחד יחיד אחד צבור, כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך.

[רמב"ם שופר וסוכה ולולב פ"ג, ה"ח] ... ואפילו אמר ובתורתך ה' אלהינו כתוב לאמר ואמר פסוק של תורה והפסיק שוב ה' אינו צריך ו כלום.

ע"פ **[הו הגהות מיימוניות]** מחלוקת אילו פסוקים יכול לדלג אם יאמר ובתורתך כתוב לאמר. **[ש"ע או"ח תקצא, ד]** ... הגה אם אמר ובתורתך כתוב לאמר (יא) יצא (טור). **[משנה ברורה סימן תקצא ס"ק יא]** (יא) יצא - עיין במ"א דדוקא דיעבד אבל לכתחלה יש ליהזר לומר כולם. עוד כתב דצ"ל ג"כ וכ"כ בדברי קדשך וכן נאמר ע"י עבדיך הנביאים:

(המשך [בבלי ראש השנה לה, א]) (הקדמה: אפשר כי סמיכות הדיון האם לומר פסוקי קרבנות מוספין ופסוקי מלכות וכו' או לצאת באמירה 'ובתורתך כתוב לאמר' לדיון בברכת כהנים מברכים ברכת כהנים היא צריכה צריכה להאמר במלואה). ... אמר רב אחא בר עירא אמר רבי שמעון חסידא: פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות (שאנוסים מפני עבודתם ואינם בתפילת הצבור, ותפילת שליח צבור מוציאה אותם גם אם אינם מכוונים). ולא מיבעיא הני דקיימי הכא (והאם לא מוציא גם את הנמצאים סמוך למקום התפילה)? אדרבא, הני (שבשדות) - אניסי, הני (שבעיר) - לא אניסי, (וזה מוקש מברכת כהנים) דתני אבא בריה דרב בנימין בר חיאי: עם שאחורי (סמוכים אל) כהנים (ולא באים לשמוע ברכתם) - אינן בכלל ברכה! אלא: כי אתא רבין אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי שמעון חסידא: לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות, מאי טעמא - משום דאניסי במלאכה, אבל בעיר - לא. הדרן עלך יום טוב וסליקא לה מסכת ראש השנה.

(במ' נשא ו, כג) דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים. שתי דרכים להשיע ברכת כהנים, (א) מוציא מן הפשט (מהפך פשטא) שיש להסתפק האם שליח צבור מחויב לומר את ברכת הכהנים במקומה בתפילה במלואה, או אם לא אמר אז יצא כעין הנאמר ב-**[בבלי ר"ה לה, א]** אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר - שוב אינו צריך.

(ב) כפשט ע"י הכהנים עצמם ובמלואה. וההסבר לכך כמסקנה מהאמורן ב-**[בבלי ר"ה לה, א]** אמר רב חננאל אמר רב: כיון שאמר **ובתורתך כתוב לאמר** שוב אינו צריך (לומר פסוקים). **רש"י** – מפרש ששליח צבור יכול לומר לדלג פסוקי קרבנות מוספין, **תוס'** מפרש שהש"ץ יכול לומר 'ובתורתך כתוב לאמר' ולדלג על פסוקי מלכיות, וזכרונות, ושופרות, אבל חייב לומר קרבנות מוספין. מה יאמרו רש"י ותוס' לגבי דלוג בברכת כהנים? הרב א"מ פרל הי"ו מציע לומר כי **(במ' נשא ו, כג) לֵאמֹר** – סלוק, מגביל את הכהן לאמר את ברכת הכהנים במלואה ולא יאמר תתברכו בנוסח הכתוב בתורה או ככתוב בתורתך או **ובתורתך כתוב לאמר**.

אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו – מקף, מקף, כל אחד כרב-מצב ללמד (א) שיש כהן שמברך (ב) יש כהן שאינו מברך, כנמנה ב-**[ש"ע או"ח נשיאת כפים ונפילת אפים ס' קכח]** אילו דברים פוסלים בכהן.

(במ' נשא ו, כג) אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – מקף מונח אתנח,

אֶת-בְּנֵי – מקף כרב-מצב (א) עם שבשדות (ב) עם שאחורי (הסמוכים אל) כהנים ולא באים לשמוע ברכתם,

יִשְׂרָאֵל – אתנח מגביל, רק העם שבשדות האנוסים במלאכה פטורים מלכוא לברכת כהנים ויוצאים מברכת כהנים שבבתי התפילה, ולא אחרים.

(במ' נשא ו, כז) עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – המלבי"ם מסביר בפר' מצורע כי מלת על מצרפת, וזה מתאים עם תבנית הטעמים מקף מונח אתנח, העם שבשדות מצטרפים לעם שבבית התפילה לברכת כהנים, ולתפילה.

במדבר נשא ו, כג, כז: ס [כג] דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בְּנָיִו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם: ס

ס [כז] וַיִּשְׁמָה אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם: ס

בבלי סוטה לז, מתני'. ברכת כהנים כיצד? במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש - ברכה אחת;

הרמב"ן – במקדש ברכה אחת בגבולין שלוש ברכות, יתכן שהיות **(במ' נשא ו, כה) יָאֵר ה' א** – דרגא בפסוק האמצעי משלושה פסוקי ברכת כהנים יוצרת קשר אלפניו ולאחוריו לאחדם לברכה אחת.

במקדש אומר את השם **[בבלי סוטה לה, א]** ככתבו, ובמדינה - בכינויו; במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן, ובמקדש - על גבי ראשיהן, חוץ מכהן גדול, שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ; ר' יהודה אומר: אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ, שנאמר: **(י' שמ' ט, כב) וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת-יָדָיו אֶל-הָעָם וַיְבָרְכֶם.**

גמ' בבלי סוטה לה, א ... תניא אידך: **כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** - אין לי אלא בני ישראל; גרים, נשים, ועבדים משוחררים מניין? ת"ל: **אָמַר לָהֶם**, לכולהו. **אָמַר** – טפחא, בתפקיד שנוי ורבוי, מרבה גרים, נשים, ועבדים משוחררים

(במ' נשא ו, כג) כֹּה תִבְרְכוּ – מרא טפחא, ע"פ **(בבלי סוטה לז, ב)** כרישום מקוצר של יתור לרבות הלכות הנדרשות מהקשה מכתובים אחדים (א) בלשון הקודש מ- "כה" במשמע דווקא כך ומוקש גם מ-**(דב' תבוא כז, ב)** (ב) בעמידה, מוקש מ-**(דב' תבוא כז, ב)** וגם מ-**(דב' עקב יח, א)** בנשיאות כפים, מוקש מ-**(י' שמ' ט, כב)** וגם מ-**(דב' שפ' יח, ד)** בשם המפורש, מוקש מ-**(במ' נשא ו, כז)** וגם מ-**(שמות יתרו כ, כא)** פנים כנגד פנים, מוקש מ-**(במ' נשא ו, כג)** כאדם האומר לחבירו. (1) תניא אידך: **(ג, כג) כֹּה תִבְרְכוּ** - בקול רם, מוקש מ-**(במ' נשא ו, כג)**

וכך פוסק **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"א** אין ברכת כהנים נאמרת בכל מקום אלא בלשון הקדש שנאמר **כֹּה תִבְרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**, כך למדו מפי השמועה ממש רבינו ע"ה (עליו השלום) (ט – א) כה תברכו בעמידה, (ט – ב) כה תברכו בנשיאת

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אֲתָנָה, סְלוֹק – סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מוֹנֵה – רבוי; מוֹחֵךְ פִּשְׁטָא – מוציא מפשט; מֵרָאָה = מֵרָאָה, רבוי; דְּרָגָה – מצרף; תְּבִיר – מחלק; מַעֲמֵשׁ, לא ממש; טַפְחָא = טַרְחָא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מֵרָאָה טַפְחָא – קב" שששיות לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דְּרָגָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מֵרָאָה תְּבִיר טַפְחָא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תְּבִיר מֵרָאָה טַפְחָא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מֵרָאָה – רב-מצב של המטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סִפְסָא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זִרְקָא סְגוּלָא – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פִּשְׁטָא – פשוט, 1; זִקְהָא – זקף-גדול – 3; רִבְעָא – 4; ... זִקְהָא קִטְוֹן ... זִקְהָא קִטְוֹן חֲבִיזָא סְפִיק – הקש; השלישית: (קִטְוֹן – סדר קישוטים; אִילָא = גִּישׁ = גִּישִׁי – יוצא מהענין; קִדְמָא וְאִילָא – מלמד) דרוש בפסוק בבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תְּלִישָׁא-קִטְוֹן = תִּרְסָא – דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקירה; תְּלִישָׁא-גְדוּלָה = תִּלְשָׁא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקירה, פִּר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

כפיים, (טט – ג) כה תברכו בלשון הקדש, (טט – ד) כה תברכו פנים כנגד פנים, (טט – ה) כה תברכו בקול רם, (טט – ו) כה תברכו בשם המפורש, והוא שיהיה במקדש כמו שאמרנו.

כְּהַ תְּבַרְכוּ – מרכא טפחא, יתור לרבות, לימודים אחדים כפי הרמב"ם.

רְשִׁי עֵה"ת (כז) **וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי** – יברכום בשם המפורש (ראה ספ"ב מג.) **וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** – לישראל, ואסכים עם הכהנים (ראה חולין מט, א). דבר אחר (שם): **וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** – לכהנים.

אֲמֹר לָהֶם – שתי המלים ביחד מלמדות כפי **רשב"ם עה"ת** לא תברכו מברכת פנים, כאדם שאומר: 'תבואתה לראש פלוני כך וכך', אלא אלי תתפללו – שאברכם אני, כמו שמפרש: "יברכך ה'" (להלן, כד); ואני אשמע קולכם כאשר תאמרו, ואברכם לישראל, כמו שמפרש **וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (להלן, כז): כשיברכו כהנים לישראל ב"שמי" ולא בשמם, **וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: "יברכך ה'".

אֲמֹר לָהֶם – הפשט נשמע שהכהנים מברכים מעצמם.

אבל ע"פ תבנית הטעמים נלמד כך: שתי המלים ביחד מלמדות **לָהֶם** – סלוק, מגביל כפי **רשב"ם עה"ת** שלא יברכו הכהנים מברכת פיהם אלא שהכהנים מתפללים לה', ואם כך יעשו אז **אֲמֹר** – טפחא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי **וְאֲנִי אֲבָרְכֶם** (שם) לישראל, כמו שיתפללו הכהנים ואומרים: **יְבָרְכֶה ה'** וה' מברך לישראל לפי אמירתם.

אֲמֹר לָהֶם – שתי המלים ביחד מרמזות ל-**בבלי סוטה לזב, מתני'**. ברכת כהנים כיצד?

אֲמֹר – טפחא, פסקא טעמא את היחד ומלמד כי יש שנוי בברכת כהנים במדינה מהמקדש, (א) במדינה אומר אותה שלש ברכות, ובמקדש – ברכה אחת;

(ב) **(במ' נשא ו,ג)** **אֲמֹר** – טפחא, טפחא בתפקיד שנוי ורבי, ע"פ **(בבלי סוטה לזב)**, שנוי מההגבלה שסבר רב חסדא שרק כהן קורא לכהנים לברך אלא כאביי שמרבה ישראל על כהן לקרוא לכהנים לברך.

לָהֶם – סלוק, מגביל, כפי **רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ג** ... ושליח ציבור מקרא אותם מלה מלה והם עונין שנאמר **אֲמֹר לָהֶם עַד שִׁיאָמֵר** (השליח צבור, והוא ישראל ממלת להם) ...

במדבר נשא ו,כד: ס יְבָרְכֶה ה' וְיִשְׁמְרֶךָ: ס

רש"י (כד) יְבָרְכֶה – שיתברכו נכסיך (ראה ספ"ב מ). **וְיִשְׁמְרֶךָ** – שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; שהנותן מתנה לעבדו אינו יכול לשמרו מכל אדם, וכיון שבאים ליסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו? אבל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר (ראה תנח" נשא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי (ספ"ב מ).

ליקוטי שיחות האדמו"ר ממש" חל"ג ע' 50 דבפשטות ברכת **יְבָרְכֶה ה'** היא ברכה כללית, שהקב"ה יברך את האדם בכל עניו, וא"כ מדוע פרש רש"י שהברכה היא "יתברכו נכסיך" שהיא על הנכסים בלבד? וי"ל בזה, דהנה בפרשת בחקתי נתפרשו רבוי ברכות למקיימי תומ"צ, וא"כ קשה מה החידוש בברכת כהנים על הברכות שבפ' בחקתי (כן הקשו בפענח רזא ומושב זקנים כאן)? ולכן פרש רש"י שהברכה כאן היא "יתברכו נכסיך", שהיא ברכה מיוחדת שאינה נכללת בפרשת בחקתי. דבפרשת בחקתי עיקר הברכות הוא בענין רבוי הטוב בכמות שיושפע לבנ"י ע"י קיום התומ"צ, וכשמדובר על התבואה והפרות, הברכה היא רק ש"הפרות יהיו משתמרין" (רש"י שם י ד"ה ואכלתם).

משא"כ כאן הברכה היא ש"יתברכו נכסיך", דפרושו שהנכסים שיש לו להאדם כבר (נכסיך), יתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם, ע"ד שמצינו ביצחק – וימצא בשנה ההיא מאה שערים (בר' תל' כו, יב), ואע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה" עשתה על אחת שאמדה מאה" (פרש"י שם).

יְבָרְכֶה ה' – מרכא טפחא, יתור לרבות התברכות הנכסים שיש לו לאדם כבר, שיתברכו ויתרבו יותר מכפי מדתם וטבעם. **ה'** – טפחא, בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו **וְיִשְׁמְרֶךָ** שרובי התברכות הנכסים היא גם מפני שמירת ה' שלא יבואו עליך שודדים ליטול ממונך; ... **וְיִשְׁמְרֶךָ** – סלוק, מגביל השמירה אל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן הוא השומר.
טט – **יְבָרְכֶה ה'** – מרכא טפחא, יתור לרבות "רבוי של ברכת שמים מעל ועל הארץ מתחת"

במדבר נשא ו,כה: ס יָאֵר ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֵי וַיְחַגְּגֶה: ס

יָאֵר ה' – קדמא דרגא פסק, מצד כללי הטעמים בתחביר היה צריך להכתב טעם מרכא ולא טעם דרגא כי אין בין הדרגא לתביר שאחריו שתי הברות ללא טעם. אבל הקב"ה רצה דווקא טעם דרגא ולכן סיבה אחת לפסק להוסיף פיצוי במקום הברה. כמו כן אפשר להסביר כי בכתוב **ה' אֶפְנֵי** טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה תורה בלשון בני אדם.
אבל ע"פ תבנית הטעמים הבאה יובן הפסוק באור חדש:

ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֵי – דרגא תביר טפחא, בתפקיד כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל אותו הענין, קבוצת הפרטים הם כל אחד מבני ישראל, וה' יָאֵר – קדמא, מקדים בהארת פנים שווה במתנה לכל אחד מהארת בחינת פנים העליונים, כנאמר ב-**ספרי פסקא נא** יתן לך מאור

פנים, ר' נתן אומר זה מאור שכנינה, ... ד"א יָאֵר זה מאור תורה וגו'. ונאמר ב- **אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק ד' דף קו ...השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת. לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה' היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (במד' נשא ו,כה) יָאֵר ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֵי (ויחגג):** וכש"כ **(דברים**

נעמים ל, 1) וַיִּמַּל ה' אֱלֹהֵיךָ (אֶת-לִבְךָ) (קדמא דרגא תביר טפחא) וְאֶת-לִבְבִי וַיִּרְעַף לִפְנֵיהֶם אֶת-ה' אֱלֹהֵיךָ כָּל-לִבְךָ וְכָל-נַפְשֶׁךָ לַמַּעַן תִּיָּדָע: וַיִּמַּל – קדמא, קודמת פעולת ה' כדי להעמיד אמונה שווה בה' בכל אחד מישראל המרומו ב ב-ה' אֱלֹהֵיךָ אֶת-לִבְךָ – דרגא תביר טפחא, קבוצת פרטים הקשורה לנושא ושעל כל אחד חל עניין שווה.

יָאֵר – קדמא, וקודמת לקדימה הנ"ל העמדת אמונה המביאה להתבוננות כמו שכתוב ב-**אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק א'** להודיע לבני אדם גבורתה של תורה. ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עזו. פירש שלמה המלך ע"ה חגרה בעזו מתניה וכו' (משלי לא). מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הניצב ועומד עליהם. והם המולכים ומביאים אותו למחוז חפצו.... הנה אמונה זו נקראת בשם בחינת מתניים דבר המעמיד ומקיים את הראש הוא השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש.

ורבי אברהם המלאך אמר **(שמות יתרו יט, 2) וַיִּגְדַּד ה' עַל-תַּרְסֵיךָ** – דרגא תביר מרכא טפחא שה' צמצם אורו אין סוף צימצומים כדי שכל אחד מישראל יזכה בהארת פנים שווה כמרומו בטעמי **(במד' נשא ו,כה) יָאֵר ה' אֶפְנֵי אֱלֹהֵי (ויחגג):** (וכן תבנית הטעמים של **(שעיהו ו, 1)**

קְדוּשָׁה קְדוּשָׁה ה' צְבָאוֹת – דרגא פסק תביר מרכא טפחא, שכל מלאך וכל אחד מישראל מקדש בשווה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: אהבה, סלוק – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מוקד פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מוקד – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססק – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן כחצי פסק – הקש; השלישית – (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ש – יוצא מהענין; קדמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

1.7 במדבר נשא ד, כא (התשע"ז)

המשך לעיון משנת התשע"ו.

במדבר נשא ו, כה: ס יאָר ה' א פּנִי אֱלֹהֵי יִחְזַקְךָ: ס

[אגרת הקדש - האדמו"ר הזקן- פרק א] להודיע לבני אדם גבורתה של תורה. ולהודיע לבני אדם גבורתה של תורה שבע"פ וכחה עזו. פירוש שלמה המלך ע"ה (משלי לא) **הַגִּבְרָה בְּעֵזוֹ יִתְגַּבֵּר וְאֶמְצָאִין וְרַעְיוֹנֵיהֶּם**: מתנים הם דבר המעמיד כל הגוף עם הראש הניצב ועומד עליהם. והם המולכים ומביאים אותו למחוז חפצו ... הנה אמונה זו נקראת בשם בחינת תנאים דבר המעמיד ומקיים את הראש הוא השכל המתבונן ומעמיק דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש.

[פרק ד' דף קו] ... השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת

לעומת התבוננות מעומקא דליבא למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה'

היא בחינת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים **מהארת בחינת פנים העליונים כש"כ (במ' נשא ו, כה) יאָר ה' א פּנִי אֱלֹהֵי (יִחְזַקְךָ) וכש"כ**

(דב' נצ' ל, ו) וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ (את-לִבְךָ) וכו'

דברים נצבים ל, ו: וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ את-לִבְךָ ואת-לִבְךָ וְזָרַעְךָ לאֱהַבְּהָ את-ה' אֱלֹהֶיךָ כְּכֹל-לִבְכֶּךָ וּכְכֹל-נַפְשֶׁךָ לְמַעַן תִּיָּדָע:

נענין במקבילת תבניות הטעמים בפסוקים שהביא בעל התניא:

(במ' נשא ו, כה) יאָר ה' א פּנִי אֱלֹהֵיךָ – קדמא דרגא פסק תביר טפחא,

(דב' נצ' ל, ו) וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ את-לִבְכֶּךָ – קדמא דרגא תביר טפחא,

קדמא – ע"פ **[אגרת הקדש - פרק ד' דף קו]** קודמת מתנה נתונה מאת ה' מן השמים **מהארת בחינת פנים העליונים** ואז **(דב' נצ' ל, ו) וְיָמַל**

ה' אֱלֹהֶיךָ (את-לִבְכֶּךָ) קדמא – קודם השכל מתבונן בהתבוננות חיצונית - תתאה, זו בחינת הדעת, ואחר-כך השכל המתבונן ומעמיק

דעת בגדולת א"ס ב"ה בבחינת עולם שנה נפש. וככל שמתבונן הארת הפנים הולכת ומתבהרת וזוכה (ל)התבוננות מעומקא דליבא

למעלה מבחינת הדעת בגדולת ה'

במדבר נשא ו, כו: ס יִשָּׂא ה' א פּנִי אֱלֹהֵי וְיִשֵּׂם לָךְ שְׁלוֹם: ס

ויקרא בחקתי כו, ט: וּפְנִינִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם וְהִקְיַמְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אִתְּכֶם:

(י' בח' ט, ט) וּפְנִינִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי אֶתְכֶם – ... זקא-קטן ... זקא-קטן, פעמיים זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין היקש, דבר החוזר

וקורה. בתפקיד הקש מכאן שראוי לומר לאדם שלום בפניו ולא מן הצד: כנאמר ב- [במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יא] ד"א (במ' נשא

ו, כו) יִשָּׂא ה' א פּנִי אֱלֹהֵי וְיִשֵּׂם לָךְ שְׁלוֹם: ס יִהְיֶה פְנֵי כְלָפִי אֲצִלְךָ לֹא דוּמָה שׁוֹאֵל שְׁלוֹם חֲבִירוֹ בְּתוֹךְ פְּנֵי כְּשׁוֹאֵל מִן הַצַּדִּיךָ אֵלָּא (במ'

נשא ו, כו) יִשָּׂא ה' א פּנִי אֱלֹהֵי יִהְיֶה פְּנֵי אֲצִלְךָ כְּמָה דְתִימָא (י' בח' ט, ט) וּפְנִינִי אֲלֵיכֶם וְהִפְרִיתִי. אפשר כי יִהְיֶה פְּנֵי מְרוּמֵי בְטַעַם מֵלֶת

(במ' נשא ו, כו) ה' – מהפך לגרמיה, אפשר מקור ל- (א) (ש"ע א"ח ה' נשיאת כפיים ס' ככח סע' י) עומדים בדוכן פניהם כלפי ההיכל

ואחוריהם כלפי העם ... קורא להם (הש"ץ) כהנים ... ומחזירים פניהם כלפי העם, ול- (ב) (ש"ע א"ח ה' נשיאת כפיים ס' ככח סע' י) כולל

עם שאחורי הכהנים (ט: בבית הכנסת) אינם בכלל ברכה אבל מלפניהם ובצדיהם (ט: שיצודדו אל הכהנים, הערת הרב ברמן הי"ו כולל

אור משה: והידור ממש מולם, וב- [איגרות משה ח"ה] הנמצא ב"היו לרצון וגו' " שאחרי תפילת שמ"ע והוא מאחורי הכהנים, ילך לאחוריו

כדי להתברך מהכהנים)

רש"י (במ' נשא ו, כו) - יִשָּׂא ה' א פּנִי אֱלֹהֵי. יכבוש את כעסו.

[האדמו"ר ממ"ש מחב"ד ממאמר שבת פר' קרח, א' דר"ח תמוז התשל"ג] מהטעמים על זה שהסיום והחותם דברכת כהנים הוא

וְיִשֵּׂם לָךְ שְׁלוֹם, הוא כי הכלי לרבו ברכה, ועד לרבו בלתי מוגבל [דרבוי ההשפעה דברכת כהנים הוא (בשרשו) רבוי בלתי מוגבל

וכנ"ל ששורש ההשפעה דברכת כהנים הוא למעלה מהשתלשלות], הוא -שְׁלוֹם, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא ה-

שְׁלוֹם. ואף-על-פי-זה יש לבאר השייכות דמעלת האתהפכא לענין המהירות דשקדים כי אמיתית ענין המהירות היא דזה שגם למטה

ההשפעה היא ברבוי הוא לא רק מפני שהמשכה שלמעלה אינה מתעכבת אלא גם שהמטה הוא כלי לזה ע"י ה-שְׁלוֹם שבו, ואמיתית

ענין ה-שְׁלוֹם שגם המוטב נהפך לטוב.

ותכלית השלמות דשלום זה (שגם האויב נהפך לאוהב) יהיה בכיאת משיח צדקנו בקרוב ממש, שאז יהיה שלום ברבוי וברכה ברבוי,

רבוי בלתי מוגבל, כמו שכתוב "פרזות תשב ירושלים", בלי מדידות והגבלות.

וְיִשֵּׂם לָךְ – מרכא טפחא, יתור לרבות, כעין קבוצת פרטים הקשורה לנושא והעשויה להתרחב, לָךְ – טפחא כפותחת טפח להתאפיין

מהכתוב אחריה שְׁלוֹם, ומשני הדברים ביחד מלמד שלום ברבוי וברכה ברבוי.

שְׁלוֹם – סלוק, מגביל ללמד שיש שורש יחיד לכל ההשפעה דברכת כהנים והוא ה-שְׁלוֹם, דלא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל

אלא ה-שְׁלוֹם.

יִשָּׂא ה' א פּנִי אֱלֹהֵי – קדמא מהפך פשטא זקא-קטן, דרשה של פשט, דרשה של מתהפך מהפשט. קריאה עם פסק, קריאה בלי פסק,

קריאה עם פסק, יִשָּׂא ה' – קדמא מהפך, שקודם המטה מתהפך ע"י ה-שְׁלוֹם שבו ממוטב לטוב להיות כלי לקבלת שלום ברבוי וברכה

ברבוי.

דרשה של פשט, קריאה בלי פסק, רבוי בלתי מוגבל משורש שלמעלה מהשתלשלות.

(במ' נשא ו, כו) כמו כן אפשר להסביר כי בכתוב ה' א פּנִי טעם פסק בא להפריד בין שם הוי' ובין מילת פנים כי לה' אין פנים אלא דברה

תורה בלשון בני אדם. – פסק

ספרי יִשָּׂא ה' א פּנִי – לפני גזר דין ואחרי גזר דין, ה' א פּנִי – ע"פ רמב"ן שם הוי' בתורה הוא מידת הרחמים, מלת פנים בקשר לה' היא

במשמע של דין, ע"פ ספרי יִשָּׂא – קדמא במובן של לפני גזר דין, ה' א פּנִי – מהפך פסק פשטא, בקריאה ללא פסק המשמע שהיה דין אבל

עומדים לפני (קדמא) גזר דין ואפשר לבקש מחילה, סליחה וכפרה ברחמים פשוטים (פשטא). בקריאה עם פסק זה כבר אחרי גזר דין

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תמצית ההשקפה: אתנה, סליק = סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מוקף פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע, לא ממש; טפחא = טרפא – שני
משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור רבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
הלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; סק' 1 – סדור שנתחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3;
רביע – 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – הקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מחיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מחיצה, עקרה, פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

וצריך מדת רחמים גדולה, צריך היפוך פנים מפני דין לפנים של רחמים כגון ב-וי' אמר אשים פני באיש ההוא וכו' ונכרתה הנפש ההיא ועוד כד' פסק בתפקיד של שם אחד בעל שתי משמעויות, מידת רחמים פשוטים, מידת רחמים מרובים.

[בבלי קידושין עא,א] ... אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: שם בן ארבע אותיות, חכמים מוסרין אותו לתלמידיהן פעם אחת בשבוע, ואמרי לה פעמים בשבוע. אמר רב נחמן בר יצחק: מסתברא כמאן דאמר פעם אחת בשבוע, דכתיב: (שמ' ג,טו) וְהִשְׁמִי לְעַלְמִים, לְעַלְמִים כתיב. רבא סבר למידרשיה בפירקא, א"ל ההוא סבא: לְעַלְמִים כתיב. רבי אבינא רמי: כתיב (שמ' ג,טו) וְהִשְׁמִי, וכתיב וְזַח זָכָר! אמר הקדוש ברוך הוא: לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"י, ונקרא באל"ף דל"ת. ת"ר: בראשונה שם בן שתיים עשרה אותיות היו מוסרין אותו לכל אדם, משרבו הפריצים היו מוסרים אותו לצנועים שבכהונה, והצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. תניא, אמר רבי טרפון: פעם אחת עליתי אחר אחי אמי לדוכן, והייתי אזני אצל כהן גדול, ושמעתי שהבליע שם בנעימת אחיו הכהנים. אמר רב יהודה אמר רב: שם בן ארבעים ושתיים אותיות, אין מוסרין אותו אלא למי שצנוע ועניו, ועומד בחצי ימיו, ואינו כועס, ואינו משתכר, ואינו מעמיד על מדותיו; וכל היודעו והזהיר בו והשמרו בטהרה, אהוב למעלה ונחמד למטה, ואימתו ושוטלת על הבריות, ונוהל שני עולמים, העולם הזה והעולם הבא.

[רש"י מסכת קידושין עא,א] שם בן ארבע אותיות – קריאתו וכתבתו ופירושו חכמים מוסרין אותו כו'. לְעַלְמִים – להעלים.

כתיב (שמ' ג,טו) וְהִשְׁמִי, וכתיב וְזַח זָכָר – מדלא כתיב שמי וזכרי משמע שלמדו שני שמות ואמר לו זה שמי מיוחד וזוה השני אני נזכר. שם – בן שתיים עשרה וכן ארבעים ושתיים לא פירשו לנו. משרבו הפריצין – המשמשין בו. לצנועים שבכהונה – לברך בו העם במקדש לאחר עבודת ציבור של תמיד של שחר. מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים – אותן שלא היו בקיאין בו ומברכין בשם בן ארבע אותיות כשהיו מושכין את קולם בנעימה היו אלו ממחרים להבליע את השם בן י"ב ולא היה נשמע לרבים מקול נעימות חביריהם בנעימת ביסוס קול שקורין טרופ.

[תוספות ר"ד מסכת קידושין עא,א] והצנועים שבכהונ'. מבליעין אותו בנעימה אחיהם הכהנים. קשיא לי וכי רשאין לשנות בברכת כהנים להזכיר שם בן י"ב אותיות כי אם בן ד' אותיות הכתוב בתורה:

(במ' נשא וכו') וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמוֹ, שְׁמִי ע"פ [בבלי סוטה לז,ב] המיוחד לי; יכול אף בגבולין כן? נאמר כאן (במ' נשא וכו') וְשָׁמוּ אֶת-שְׁמוֹ ונאמר להלן (דב' דאה יבה) לְשׁוֹם אֶת-שְׁמוֹ שָׁם, מה להלן בית הבחירה, אף כאן בבית הבחירה.

[כז] אֶת-שְׁמִי – מקף כרב-מצב (א) שם מפורש במקדש, ומשמט שמעון הצדיק פסקו כהנים מלברך בשם המפורש אפילו במקדש [רמב"ם ה' תפילה פ"ד,ה"י] (ב) שם בכינויו אֶת-שְׁמִי – מקף כרב-מצב ברכת כהנים בשם השם, (א) במקדש (בית הבחירה) שם המפורש ככתבו (י-ה-ו-ה) הרב זילבר (בבלי קידושין עא,א) בשם ??? שככתבו משתנה לפי הניקוד כך שבברכת כהן גדול השם ההגוי עשוי היה להיות שונה מהשם ההגוי ע"י הכהנים בברכת כהנים כל יום; (ב) בגבולין בכנוי (א-ד-ג-י).

אֶת-שְׁמִי – טפחא, רבוי עם שנוי, כגון המוסבר ע"י [רבינו בחיי] ע"פ [בבלי קידושין עא,א] שם י"ב, שם מ"ב, וכגון המוסבר ע"י [בן איש חי] [רבינו בחיי ויקרא טז,ל] כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. ושמעתי כי ההבלעה היתה בתיבות האחדות שהיו אותיות ההוי"ה נזכרים בהם עם נקודם כגון אליהו הנביא, ישעיהו הנביא, וכיוצא בו, וזו היתה ההבלעה, וזהו פירוש "מבליעין" שאמרו רבותינו ז"ל בפרק עשרה יוחסין: [בבלי קידושין עא,א] שם בן י"ב אין מוסרין אותו אלא לצנועים, וצנועים שבכהונה מבליעים אותו בנעימת אחיהם הכהנים. והיה שם של מ"ב מזכירו בהוצאת שפתיו בתיבותיו ובנקודו המקובל. ולדעת האומר השם המיוחד היה מזכור, היה מזכירו גם כן בהוצאת שפתיו באותיותיו ובנקודו המקובל, אף על פי שאין עיקר הקדושה בהזכרת שם ההוי"ה אלא בנקודו. ומסורת ביד חכמי האמת שאין מוסרין את השם אלא על המים, שנאמר: (תהלים כט, ג) "קול ה' על המים".

[בן איש חי שנה ראשונה פרשת מסעי]

שתיים עשרה עינות מים רמוז לשם בן י"ב אותיות שילוב הוי"ה אהי"ה אדני" שניתן להשפיע לישראל, כמ"ש הגאון חיד"א ז"ל בפ"ע סוף קדושין בשם רבינו האר"י ז"ל וז"ל ודע כי שם בן י"ב הוא שם הוי"ה אהי"ה אדני" בשילוב אשר הם י"ב אותיות והנקודות הצנועים מפני הפריצים שלא ישתמשו בו, וכאשר האדם צדיק שם אהי"ה מסייעו במחשבתו ושם הוי"ה בדיבורו ושם אדני" במעשהו עכ"ל רבינו ז"ל שהביאו בפ"ע הנז' יע"ש. נמצא שם בן י"ב הנז' הוא שתיים עשרה עינות מים להשפיע לישראל אשר לא עשה כן לכל גוי,

במדבר נשא ז,ג: וַיִּבְיֵאוּ אֶת-קַרְבָּנָם לִפְנֵי ה' שֶׁשׁ-עֲנֹלֹת צֶבֶד וְשָׁנֵי עֶשְׂרֵת בָּקָר עֲנֹלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וְשׁוֹר לְאַחַד וַיִּקְרְבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן: (במ' נשא ז,ג) וַיִּבְיֵאוּ אֶת-קַרְבָּנָם – קדמא ואזלא כעין כלל, מגדיר קרבן הנשיאים כקרבן קבוצתי, כפי שמסוכם בסיומ. (במ' נשא ז,ג) לִפְנֵי ה' – מונח רביע – מצייין חמישה עניינים כולל מה שאחרי האתנה. (במ' נשא ז,ג) שֶׁשׁ-עֲנֹלֹת צֶבֶד וְשָׁנֵי עֶשְׂרֵת בָּקָר – מרכא פשטא מונח מונח זק-קטן, זק-קטן מלמד על שני לימודים, מרכא פשטא עשוי ללמד על כעין לימוד אלפני לפניו

[ספרי קמט] שש עגלות צב שומע אני עגלה על כל אחד ואחד ת"ל עֲנֹלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים, שומע אני שור על שני הנשיאים ת"ל וְשׁוֹר לְאַחַד. עֲנֹלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלקם לא חל ענין או מצוה מסוימת בקרב לנושא, אפשר שרצון הנשיאים מענין הצגת אחדות של כלל ישראל ולכן להשתתפות כל נשיא בכל שש העגלות. ולהשתתפות כל נשיא בכל שנים עשר השוורים. מגבילים הקב"ה שני נשיאים לעגלה, וְשׁוֹר לְ נְשִׂיא אֶחָד – מונח אתנה, כפירוש [המלבי"ם התורה והמצוה] – עֲנֹלָה עַל-שְׁנֵי הַנְּשָׂאִים וכו' הוצרך לבאר זה שלא נטעה שמקצתם הביאו עגלות ומקצתם שורים או שקנו השורים בשותפות וכדומה, ודוגמא לזה בספרא אמור (סי' רכ"ד) וְשׁוֹר לְ נְשִׂיא אֶחָד – מונח אתנה, רבוי הגבלות להגביל כל נשיא לעגלה שלו ושל שותפו, להגביל כל נשיא לשור שלו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
תפנית ההשקפה: א. תחילת – סוף-סוף (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מונח פשוט – מוציא מפשוט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשע; לא ממש; טפחא = טרקה – שני
משמעות, רבוי מתפשוט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה
חלה רק על חלק מפרטיה; מנף – רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3;
רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-גדול ... תלמידיה; קדמא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מדות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא –
דרוש בפסוק שער, מתיצא, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצא, עקרה; פור – דרוש מהתפסוק רעיון לנשא אחר בהלכה.

1.8 במדבר נשא ד, כ (התשע"ח) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר נשא ו, ב, ג, ד: [ב] דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש און אשה פי יפלא לנהר נזיר לנהר לה:
[ג] מינין ושקר נזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:
[ד] כל ימי נזרו מפל אשר יעשה מנפן הזין מחרצנים ועד-ג לא יאכל:

(סוף) **[בבלי נזיר לד, א] מתני' [נזיר פ"ו, מ"א].** שלשה מינין אסורין בניזיר: הטמאה, והתגלחת, והיוצא מן הגפן. וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. **[בבלי נזיר לד, ב]** משנה ראשונה אומרת: עד שישתה רביעית יין, רבי עקיבא אומר: אפי' שרה פיתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית - חייב. וחייב על היין בפני עצמו, ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); ר' אלעזר בן עזריה אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים - אלו החיצונים, הזגים - אלו הפנימים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא תטעה, כוונת של בהמה, החיצוני וזג והפנימי עניבול.

נקדים ונאמר כי שיעור חיוב לאוכל בכל התורה הוא כזית פרט לבריה שהוא שלמותה, שיעור חיוב למשקה בכל התורה הוא ברביעית, ר' עקיבא ב- (נזיר לח, ב), לומד ששיעור שתייה בניזיר בכזית בלי לציין מקור.

[במ' נשא ו, ד] מכלל – תרסא, שיעור חיוב לנלמד מ-**אשר יעשה** – קדמא ואולא שמלמד על כלל של שיעור מחייב מצירוף מינים שונים, אוכל עם אוכל, משקה עם משקה, ויש גם צירוף של אוכל עם משקה שזאת סוגיית היתר מצטרף לאיסור. **מכלל** – תרסא, שיעור חיוב של צירוף של מה שנמנה בכתוב **מנפן הזין** שמיני מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב כזית.

ושמיני משקין מצטרפין זה עם זה לשיעור חיוב ברביעית.

מנפן הזין – מונח רביעי, לפחות ארבע לאוים **[בבלי נזיר לח, ב]** אכל ענבים לחים ויבשים, חרצנים וזגים, וסחט אשכול של ענבים ושתה - לוקה חמש; ... ועוד דבין הביניים (בשר הענב שבין הזג לחרצן) (פ"פ תוס' בין הביניים פירוש (א) לר"ת ענבים קטנים הגדלים בין ענבים גדולים ואוכלם בשלימותם ואף שלא יגיעו להיות ענבים גדולים חייב עליהם; פירוש (ב) אכל בשר הענב בלי קליפה וחרצן) ראה להלן **[רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח]**

[בבלי נזיר לד, א] מתני' [נזיר פ"ו, מ"א]. ... וכל היוצא מן הגפן מצטרפין זה עם זה. ואין חייב עד שיאכל מן הענבים כזית. ... ר' עקיבא אומר ועל הענבים בפני עצמן, ועל החרצנים בפני עצמן, ועל הזגים בפני עצמן (בכולם בכזית לעצמם או בצירוף); **[במ' נשא ו, ד] מחרצנים ועד-ג** – תביר טפחא, תבנית שאין בה דרגא או מרכא לפני טעם תביר, ואחרי התביר יש רק טפחא.

דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה;

מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה;

תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה;

תביר טפחא - קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד.

מחרצנים – תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתיה בשיעור רביעית, וגם חייב על צירוף כזית של מאכלים שונים היוצאים מן הגפן או על צירוף של רביעית של משקים שונים היוצאים מן הגפן **ועד-ג** – מקף כרב-מצב של הזג (א) זג שלם (ב) חלקי זגים, טחון

ה-**[רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ח]** הוא ככתוב ב-**[בבלי נזיר לח, ב]** נזיר שאכל כזית ענבים וכזית חרצן וכזית זג וכזית צמוקים ושתה רביעית יין ואפילו סחט אשכול ושתה ממנו רביעית הרי זה לוקה חמש מלקיות, שכל אחד מהן בלאו אחד הוא ולוקה מלקות ששית משום לא יחל דברו שהוא שוה בכל הנדרים, וכן אם אכל כזית זג או כזית ענבים לוקה שתיים אחת משום זג או משום ענבים ואחת משום לא יחל דברו, ...

ה-**[רמב"ם הלכות נזירות פ"ה, ה"ט]** (מחדש ששתיה שונה מאכילה בחיוב, באכילה כזית לוקה על כל סוג בהתראה אחת, בשתיה אף ששתה מסוגים שונים לוקה רק אחת בהתראה אחת). נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ אינו לוקה אלא אחת שאינו חייב על היין בפני עצמו ועל החומץ בפני עצמו, שאין כתוב יין לא ישתה וחומץ לא ישתה אלא כך **[במ' נשא ו, ג] חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה** כלומר לא ישתה יין ולא דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו והואיל ולא כפל אלא החומץ שהוא שם אחד אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו.

[במ' נשא ו, ג] וחמץ שכר – מרכא טפחא, יתור לרבות, דבר שנתערב בו היין והוא השכר ואפילו החמיצו

יין וחמץ שכר – תביר מרכא טפחא, תביר מיעט לומר שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **[במ' נשא ו, ג] חמץ יין וחמץ שכר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחד בלבד בהתראה אחת

מכאן לומד הרמב"ם על היין עצמו וחומץ יין שלא לוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

[השגת הראב"ד] נזיר ששתה רביעית יין ורביעית חומץ (שהרמב"ם פסק שלוקה אחת). א"א זה אינו מחזור והלא שני שמות הם (יין וחומץ, זה לא כמו **חמץ יין וחמץ שכר**) ולמדו לכל איסורי נזיר (מענבים) לחים ויבשים מה הללו שהן מין אחד והן שני שמות וחייבין על זה בעצמו ועל זה בעצמו (ולוקה שתיים) אף כל וכו' ויין וחומץ שני שמות ושני מינים הם כדאייתא בבבא בתרא אבל **חמץ יין וחמץ שכר** מין אחד ושם אחד הן, תרוייהו חלא (חומץ) מיקרו (ולוקה אחת) והכי איתא בע"ז.

[ערוך השולחן העתיד, הרב יחיאל מיכל אפשטיין, חלק ח, סימן יד, סעיף ב [אוצר החכמה]] (על נזיר לח, ב) ... וכן חומץ יין וחומץ שכר לאו אחד הן אף שבפסוק נחלקו לשתיים מפני ששניהם שם חומץ עליהם אבל יין וחומץ נראה דחייב שתיים שהרי שני שמות הן ושני טעמים הן אבל דעת הרמב"ם אינו כן כמו שיתבאר בסעיף י'.

[שם סימן יד, סעיף י'] ... ונראין דברי הרמב"ם תמוהים כי דברי הראב"ד צודקין.

[הראב"ד] לומד שאם ישתה רביעית מכל אחד מ- **[במ' נשא ו, ג] חמץ יין וחמץ שכר** אינו לוקה על זה בפני עצמו ועל זה בפני עצמו, אלא לוקה אחת בלבד בהתראה אחת

אבל יין וחומץ הם שני שמות שונים ולוקים על רביעית של כל אחד בפני עצמו בהתראה אחת (פ"ה, ה"י).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ח
הפניתי ההשערה: אתחן, סלוק = סוף-ספוק (נקראים קיסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; מחקר פשטא – מוציא ממשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממשט, לא ממש; טפחא = טרףא – שני משמעות, רבוי ממשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בר-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; ססא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי ספוק – הקש; השלישיה: (קדטא – סדר קדמות; אולא = גרש = גרשיש – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מתיצה, עקרה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מתיצה, עקרה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה.

(במ' נשא ו,ג) תמץ גון ותמץ שָכר – מרכא תביר מרכא טפחא, קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; אם נאמר שזה מתיחס גם ליין וחומץ אז לפי הראב"ד ביין וחומץ לוקה על כל אחד בנפרד, ב-**תמץ גון ותמץ שָכר** לוקה אחד בלבד. (המשך הסבר למשנה) ר' אלעזר בן עזריה (להלן ראב"ע) אומר: אין חייב עד שיאכל שני חרצנים וזג. טט – מיעוט חרצנים שניים, ראב"ע מחייב על אכילת שני חרצנים וזג לפחות, השאלה האם צריך שניים שלמים וזג שלם והשאר שישלים לזית יכול להיות טחון? אבל **מתרצנים ועד-זג** – תביר טפחא, קבוצה שההלכה חלה על צירוף של הפרטים כגון לשיעור, וגם חלה על כל אחד בנפרד. תביר, מחלק שגם חייב על שיעור כזית על כל מין שנאכל בנפרד, ולשתייה בשיעור רביעית. (המשך הסבר למשנה) אלו הן חרצנים ואלו הן זגים? החרצנים – אלו החיצונים, הזגים – אלו הפנימיים, דברי ר' יהודה; רבי יוסי אומר: שלא טעמה, כזוג של בהמה, החיצון זוג והפנימי עינבל.

[בבלי נזיר לד,א] גמ' (המשנה אמרה) שלשה מינין אסורין בנזיר, הטומאה כו' (והתגלחת, והיוצא מן הגפן)... (מדייקת הגמרא) היוצא מן הגפן אין, גפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עליו ולולבין במשמע. איכא דאמרי לה (סובר שמהרישא של המשנה אין כל כך דיוק למעט עלים כי גם הם יוצאים מן הגפן, לכן הדיוק הוא מ) אסיפא (של המשנה): אינו חייב אלא עד שיאכל מן הענבים כזית; מן הענבים אין, מהגפן עצמו לא, מתני' דלא כר"א, דתניא, רבי אלעזר אומר: אפילו עליו ולולבין במשמע (לחיוב). במאי קמיפלגי? ר"א דריש ריבויי ומיעוטי, רבנן דרשי כללי ופרטי.

כאן מבורר כיצד פועל כלל ופרט ורבוי ומיעוט. הפסוקים מוציאים לצורך הדיון
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר תמץ גון ותמץ שָכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:
(במ' נשא ו,ג) כל ימין נזרו מפל אשר יעשה מגפן היין מתרצנים ועד-זג לא יאכל:

רבי אלעזר דריש רבויי ומיעוטי (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר (עם כל המשך הפסוק) - מיעט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) מפל אשר יעשה מגפן היין – ריבה (ע"פ הברייתא כל הגדל מהגפן אפילו עלים ולולבים), מיעט וריבה - ריבה הכל, מאי ריבה? ריבה כל מילי (היוצא מן הגפן), מאי מיעט? מיעט שבישתא (המפרש: זמורות של הגפן). (ואת המיעוט של מתרצנים ועד-זג לומד דדרשה אחרת כרבי אלעזר בן עזריה בגמרא ולא כחלק ממיעוט רבוי ומיעוט)
כאן למדנו כי מיעוט ורבוי מרבה הכל פרט לדבר אחד הרחוק ביותר שקשור לנושא

ורבנן דרשי כללי ופרטי (ככותרת כללית):
(במ' נשא ו,ג) מנין ושכר יזיר (עם כל המשך הפסוק) - פרט (שהלכת נזיר לחייב רק הכתוב בפסוק),
(במ' נשא ו,ד) מפל אשר יעשה מגפן היין – כלל (עדיין ללא מסקנה מה זה),
מתרצנים ועד-זג - חזר ופרט, פרט וכלל ופרט אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט מפורש (לשון ראשון) פרי ופסולת פרי (המפרש: כגון ענבים ויין וחומץ), אף כל פרי ופסולת פרי. (המפרש: להביא גוהרקי ועינבין דיכרין כדלקמן בסמוך). (לשון אחרון) אי מה הפרט מפורש פרי גמור, (המפרש: ולא דבר אחר ולא גוהרקי ולא עינבין דיכרין). אף כל פרי גמור אמרת?.

א"כ (המפרש: שלא להביא בו אלא פרי גמור), מה הניח לך הכתוב במשמעו שלא אמרו (המפרש: שתהא למד מן הפרט אם ענבים לחים ויבשים הא כתיב כו')? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **גון ותמץ** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. (המפרש: אף כל פרי ופסולת פרי, שאם אתה אומר אף כל פרי גמור (בלבד) נמצא דאינו מרבה שום דבר בעולם.)

ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה תלמוד לומר **מתרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למשכו ולדונו כעין הפרט, אלא נעשה כלל מוסף על הפרט, עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנזיר. אמר מר: מה הפרט מפורש פרי ופסולת פרי, אף כל פרי ופסולת פרי. פרי – עינבי (ככתוב **ענבים לחים ויבשים**). פסולת פרי מאי היא? חומץ. אף כל פרי מאי היא? גוהרקי (ענבים דקים שגדלים בין בין שאר גרעינין גדולים). אף כל דפסולת פרי מאי היא? אמר רב כהנא: לאיתווי עינבי דכרין (ענבים שהתליעו). **ועד-זג** - אמר רבינא - לאיתווי דבין הבינים (המפרש: אותו דבר הקרוש שבין הזג והחרצן שממנו נעשין שמרים. טט – שלא כתוס' לה, ב שזה בשר הפרט). אמר מר (תנא קמא): [אי] מה הפרט מפורש פרי גמור, אף כל פרי גמור! אמרת? אי, מה הניח הכתוב במשמעו שלא אמרו? **ענבים לחים ויבשים** הא כתיבי, **גון ותמץ** הא כתיבי, הא אין עליך לדון כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. ומאחר שסופינו לרבות כל דבר, מה ת"ל **מתרצנים ועד-זג**? לומר לך: כל מקום שאתה מוצא פרט וכלל, אי אתה רשאי למושכו ולדונו כעין הפרט (שדומים לפרט שבראש), אלא נעשה כלל מוסף על הפרט (ומרבה פרטים רבים גם שלא דומים לפרט שבראש), עד שיפרוט לך הכתוב **[בבלי נזיר לה,א] כדרך שפרט לך בנזיר, מתרצנים ועד-זג**. (הגביל את הרבוי מהכלל לכעין הפרט שבראש) (לפי כך יתמעטו עליו ולולבין שר' אלעזר מרבה לחיוב)

לר' אלעזר בן עזריה (שבמשנה), דקא מוקים להאי **מתרצנים ועד-זג**, (לדרשה אחרת שלא קשורה לפרט וכלל ופרט) לומר שאינו חייב עד שיאכל ב' חרצנים וזג, פרטא מנא ליה (מניין ידע לרבות את הפרטים שבפרט כלל ופרט)? (תשובה א) סבר לה כרבי אלעזר, דדריש מיעט וריבה (לכן יכל עליו ולולבין לחיוב). ואי בעית אימא: כרבנן (שלמדו בפרט וכלל ופרט), דאי סלקא דעתך כדאמר רבי אלעזר בן עזריה (לדרשה אחרת בלבד ולא לפרט וכלל ופרט), ליכתביה רחמנא להאי **מתרצנים ועד-זג** גבי פרטי (עם הפרט הראשון), למאי הלכתא כתביה בתר כלל (לאיזה הלכה נכתב בסוף)? שמע מינה למידייניה בכלל ופרט (ללמוד פרט כלל ופרט וגם הדרשה הנוספת). ואימא: כוליה להכי הוא דאתא (ואולי תאמר שבא רק לפרט וכלל ופרט)! א"כ, לכתוב או שני חרצנים או שני זגים או חרצן וזג, למאי הלכתא כתב רחמנא **מתרצנים ועד-זג**? שמע מינה למידרש ביה כלל ופרט (הכוונה פרט וכלל ופרט), ואיכא נמי למידרש ביה: עד שיאכל שני חרצנים וזג (החכמים אינם מסכימים לדרשה המיוחדת הזאת). ב-**(במ' נשא ו,ד) אשר יעשה** – קדמא ואולא רמזה על סדר של פרט או מיעוט (במ' נשא ו,ג) וכלל או רבוי (במ' נשא ו,ד) ופרט (ולא מיעוט סוגר) (במ' נשא ו,ד). אלא שהימצאות מלת "כל" בכלל או ברבוי עושה מסקנה זאת על קדמא ואולא לא כל כך ברורה. ב-**(שם' מש' כב,ט)** אין מלת "כל" ההכלליות נראית כבאה מן הכתוב הסתמי **כי-יתן** אבל הפרטים המגיעים אחר הקדמא ואולא מגבילים סתמיות כללית זאת.